سەردەمی نوێ

ڕۆژنامەیەکی سیاسی ـ فەرهەنگی کۆمەڵایەتیە

ساڵی سێیەم   ژمارە ٢٥   ڕێبەندان ـ فوریە ـ ١٩٨٨   نرخی ١٠ کرۆنە

لەم ژمارەیە دا :

- شەڕی ئێران وعێراق و ...
- وتوو ویژێك لەگەڵ د ٠ جەمشید
- نامەیەکی گەیشتوو(کوردۆلۆژی)
- دەسەڵاتی بێ پایان
- کوردستان لە چاپەمەنیەکاندا
- چیرۆکێك
- کۆنگرەی ١٥ی یەکێتی خوێندکارا نی جیهانی
- گۆشەی ئەدەب
- دوا هەواڵ

دووی ڕێبەندان جێژنی پیرۆزی گەلی کوردە

ڕۆژی هەڵکردنی ئاڵا لە مەهاباد

بەڕاستی ئەم ڕۆژە پیرۆزە بۆ گەلی بن دەست و بەشخوراوی کورد ڕووداوێکی گرنگی مێژوویی و جێژنێکی گەورەیە ٠

لە مێژووی پڕلە کارەسات و خوێناوی، پڕلە گیانفیدایی و قارەمانی نەتەوەکەماندا ، کەم ڕۆژی واهەبوە کە ئاوا بەڕوونی ڕێبازی خەبات و تێکۆشانی میللەت دیاری بکا و ئاوا لاپەڕی مێژوو بڕەنگێنێ ٠ کەم ڕۆژی ئاوا هەبوە کە خەڵك لە بیری نەکا و هەموو ساڵێ کۆمەڵانی زەحمەتکێشی کوردستان یادی بکەنەوە و بۆ لەبیر چوونی داخ و حەسرەت بڕیژن٠

دووی ڕێبەندان سەرەتای مێژووی نوێ و بەرەبەیانی ڕووناکی خەباتی شۆڕشگێڕانەی نەتەوەیەکی کۆڵنەدەر و ئازادیخوازە، کە لە مێژ ساڵە بێوچان و بشوودان بە هەنگاوی ئازایانە، ڕێگای پڕلە مەترسی و پڕ لە هەوراز ونشێو دەپێوێ و لە پێناو ئازادی و ڕزگاری نەتەوایەتی‌دا گیان بەخت دەکا و رادەپەڕێ و دژی داگیرکەر وکۆنەپەرست و ئیمپریالیزم خەبات دەکا ٠

بە خۆشحاڵییەوە نیە کە گەلی کورد لە کوردستانی ئێران، هەموو ساڵێ لە هەموو بار ودۆخێکی دژوار وسەخت دا ، لە ژێر زەبرو زەنگی حکومەتە چەپەڵەکانی پاشایەتی و ئیسلامی‌دا ، ئەم ڕۆژە جێژن دەگرێ و بە هەڵکردنی ئاگر لە سەر دوندی چیابەرزەکان یادی ئەم ڕۆژە پیرۆزە زیندوو دەکاتەوە و هەستی تۆڵە و بەربەرەکانی دە بزوێنێ٠ نیشتمانپەروەرانی کورد، حیزب و ڕێکخراو وچاپەمەنیە پێشکەوتووخوازەکانی کورد لە هەموو بەشەکانی کوردستان و لە دەرەوەی وڵات ،دووی ڕێبەندان بە جێژنی خۆیان دەزانن و ئاهەنگی بۆ دەگێڕن و یادی دەکەنەوە ٠ نەك هەر ئەوە تەنانەت کۆنەپەرستی کوردیش دووی ڕێبەندان دەقۆزێتەوە ودەیکاتە بیانوو بۆ دەربڕینی داخی دڵی دژی هێزە دیموکرات و پێشکەوتووخوازەکان و دژی دۆستی ڕاستەقینەی گەلی کورد یەکێتی سۆڤێتی و وڵاتانی تری سوسیالیستی و بەبێت و باڵۆری دەزگای ڕاگەیاندنی ئیمپریالیزم دژی وڵاتانی سوسیالیستی کاوێژ دەکاتەوە٠

بۆ ل ٢

دوو ساڵ تێکۆشانی بەردەوام

"سەردەمی نوێ" بە شانازیەوە پێ دەنێتە ساڵی سێیەمی تێکۆشانی و لە ماوەی دووساڵی ڕابردوودا ، لەسەر ڕێبازێکی پێشکەوتووخوازانە، دەنگی دڵسۆزی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردستانی بە دنیا ڕاگەیاندوە ٠ لەوماوەیەدا ٤ ژمار لە وڵاتەکانی ئورووپا و ئەمریکا و چار و. بار لە نیشتمانیش بە ڕێك وپێکی گەیوە. تە دەستی خوێنەرانی بەڕێزەوە٠

سەردەمی نوێ لە باری سیاسی و کولتوری و ئەدەبی و ئیدەئۆلۆژییەوە، وتاری بڵاو کردۆتەوە و لە سەر بار و دۆخی کوردستان دوژمنانی ڕیسوا کردوە و ئاڵای تێ کۆشانی بەرز ڕاگرتوە

بۆ ل ٦

٩ ساڵ پاش ڕاپەڕینی گەلانی ئێران

ڕێبەندانی ئەم ساڵ، ٩ساڵ بە سەر ڕاپەڕینی هەراوی گەلانی ئێراندا ڕادە- بڕێ.ڕێژیمی دیکتاتور وسەربە ئیمپریا- لیستی شا، لە چوار چێوەی سیستمی سەرمایەداری پێشکەوتوودا ، دەزگایەکی پۆلیسی و دیکتاتوری ئەوتۆی پێك هێنابوو کە نەی دەتوانی لەوە پاتر ژیانی پڕ لە ناتەبایی و ناکۆکی کۆمەڵایەتی درێژە پێ بدات، دەسەڵات و چاوەدێری دەرباری پەهلەوی، بە پێچەوانەی قانوونی ئەساسی و دیکتاتوری و سەرەڕۆیی خودی شا ،زەحمەت و لەمسگەمەندانی سازمانی ئەمنیەت ،پێ شێل کردنی ماف و هەموو ڕێگۆ شوێنێکی ئازادی و دیموکراسی، لەگەڵ نابەرامبەری و ناتەبایی بێوێنەی ئابووری وکۆمەڵایەتی

بۆ ل ٦

پاشماوەی ل ١

دووی ڕێبەندان جێژنی پیرۆزی گەلی کوردە

بەرهەمی بەنرخ و گرنگی ئەو ڕۆژە مێژووییە، بریتییە لە وەدەست هێنانی ئازادی و دەسەڵاتی سیاسی، پاش سەدان ساڵ بن دەستی و بێ بەشی لە بەشێکی کوردستانی دابەشکراودا.

دووی ڕێبەندان نیشکی هاوبەشبەشەکانی دیکەی کوردستان و نیشتمانپەروەرو ئازادیخوازانی کورد بە ڕووناکی ئەو نیشکەوە دەهاتن ولە بەر تین و تەبەقی دەحەسانەوە و بۆ پاراستن و بە هێزکردنی فیداکاریان دەکرد.

جووڵانەوەی دووی ڕێبەندان واتە پێک هاتنی کۆماری دیموکراتی کوردستان لە کۆمەڵی ئەو ڕۆژەی دواکەوتووی کوردەواری دا، چەند خاسیەتی هەبوون کە ئاشتاش ئەقلیان لە سەر خەباتی ئازادیخوازی گەلەکەماندا هەر دیارە.

بزووتنەوەی دووی ڕێبەندان نیشتمانی بوو، چونکە ئیمپریالیزمی بە دوژمنی سەرەکی خۆی‌دانا و هێزە نیشتمانپەروەرەکانی کۆمەڵی کوردەواری لە دەوری خۆی کۆکرد بووەوە.

دیموکراتی بوو چونکە پارێزگاری بەرژەوەندی زۆربەی کۆمەلانی خەڵکی کورد بوو. بیرو باوەڕی دیموکراتی بڵاو دەکردەوە، ئازادییە دیموکراتیەکانی بۆ خەڵک دابین دەکرد. هەر بۆیەش زۆر لە دەرەبەگە خۆفرۆشەکان و کۆنەپەرستەکانی کورد، ناوچەی ڕزگارکراویان بە جێ هێشتبوو، خۆیان خزاند بوە تاران و یاتۆ عیراق ڕایان کردبوو.

پێشکەوتوو خواز بوو، چونکە شان بە شانی هێزە ئازادیخوازەکانی جیهان، دژی فاشیزم بەرەو پێش دەچوو. ببوە یەکێک لە بنکەکانی خەباتی ڕزگاریخوازی گەلانی ئێران وجێگای هیوای گەلەکەمان لە هەموو بەشەکانی نیشتمان‌دا.

دامەزرانی کۆماری دیموکراتی کوردستان، سەرەڕای تەمەنی کورت و جوانەمەرگی، کارێکی گەورەی کردە سەر ڕەوتی جووڵانەوەی ڕزگاریخوازی کورد و دۆست و دوژمنی خەباتی نەتەوایەتی دیاری کرد. بە قازانجی کۆمەلانی خەڵک هەندێ هەنگاوی گرنگی هاویشت و ڕێ وشوێنی دیموکراتانە و پێشکەوتووخوازانەی دامەزراند. ڕێبازی کۆماری دیموکراتی کوردستان بوو بە ڕێبازی بزووتنەوەی نەتەوایەتی کورد لە هەموو بەشەکانی کوردستان دا.

ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی لە دووی ڕێبەندانەوە تائێستا هەوڵی داوە و لە پلوپادایە کە ئەم ڕێبازە بشێوێنێ و خەباتی ڕزگاریخوازی نەتەوەکەمان بخاتە سەر کوێرە ڕێ و بەردەلان ولە پشتیوانی ڕاستەقینەی گەلانی ژێردەست دووری خاتەوە. بەڵام بە خۆشییەوە پیلانە قازەی دوژمن سەرنەکەوتوە و پووچەڵ بۆتەوە و جووڵانەوەی کورد بە ڕێبازی کۆماری دیموکراتی کوردستان دا، لە گەڵ نوێکردنەوە و شێوەی تازەی خەبات، تا ترۆپکی ڕزگاربوون بەرەو پێش دەچێ. *

شەڕی ئێران و عیراق و تەئسیری لە سەر جووڵانەوەی ڕزگاریخوازی کورد

ئەم وتارە لە سیمینارێک دا لە لایەن کاک کەریمی حیسامی‌یەوە‌خوێندراوەتەوە

لەسەر شەڕی ئێران و عیراق زۆر شت نووسراوە و بیرو ڕای جیاواز و بۆ چوونی جۆر بەجۆر لەو بارەوە بڵاو کراوەتەوە. بەڵام سەبارەت بە هەڵگیرسانی شەڕ و خەسارو زیانی دوو وڵاتی دراوسێ وەدەست تێ وەردانی ئیمپریالیزمی ئەمریکا و وڵاتانی ئەندامی ناتۆ، وەئەنجامی بەرە‌گرتن و بەربڵاوی شەڕ، هەر چەندی لە سەری بنووسرێ و بگوترێ کەمە و زۆر هەڵدەگرێ. بەتایبەت سەبارەت بە کارتێکردنی ئەو شەڕە لەسەر وەزعی کوردستان و گەلی کورد، هێزە دیموکراتیەکانی کوردستان ئەرکی لێکۆڵینەوە‌و شی کردنەوە و هەڵوێست گرتنیان دەکەوێتە سەر شانی و جێگای خۆیەتی لەهەموو مەڵبەند و ناوەندییە فەرهەنگیەکانی کوردی لە سەری بدوێن و باسی بکەن و لێی بکۆڵنەوە.

بێگومان شەڕی ئێران و عیراق، پاش شەڕی دووەمی جیهانی یەکێک لە خوێناوی ترین شەڕی ئەم دوایی یانەی ئەو سەردەمەیە. پتر لە ملیۆنێک خەڵک بە درێژایی جەبهەیەکی ١٢٠٠ کیلۆمەتری لەبەرامبەر یەک دا وەستاون و بێجگە لە ئاتۆم هەموو چەکوکێکی هەرە مۆدێرنیان دژی یەکتر بەکار هێناوە.

وەک دەزانین حکومەتی عیراق لە ئەلجەزایر ساڵی ١٩٧٥ لە سەر حیسابی شۆڕشی میللەتی کورد لە گەڵ شای ئێران ڕێک کەوت و لە سنووری ئاوی و وشکایەتی سەری بۆ ڕژێمی شا دانواند و لە گەلێک شوێن و جێگا وازی لە مافی خاوەن ملکایەتی خۆی هێنا.

سەدام حوسێن بە گرێدانی ئەو پەیمانە شەرماوییە، ڕاستەکە شۆڕشی ١٤ ساڵەی کوردی بۆ ماوەیەکی کاتی لە نێو برد، بەڵام لە لایەکی دیکەوە چ لە نێو گەلانی عەرەب و چ لە نێو عیراق دا، خۆی بەسەر شۆڕ و دۆڕاو دەزانی و لە دەرفەتێک دەگەڕا کە ئەو پەڵە ڕەشەی لەسەر شانی بشواتەوە.

ئەگەر سەیرێکی سیاسەتی دەرەوەی عیراق بکەین، بۆمان دەردەکەوێ کە پاش شکانی شۆڕشی کورد، حکوومەتی بەغدا وردە وردە لەباری سیاسی و ئابووریەوە بەلای وڵاتانی ڕۆژ ئاوا و حکوومەتە کۆنە پەرستەکانی عەرەبی دا دەکشێ. لە گەڵ میسر و عەرەبستانی سعودی و ئوردەن نێوانی خۆش دەکا و پێوەندی لەگەڵ ڕژێمی شا نزیک دەبێتەوە و تەواوی بەندەکانی پەیمانی ئەلجەزایر جێ بەجێ دەکا. لە سەرو بەندی دەست پێکی ڕاپەرینی گەلانی ئێران، خومەینی پاش ئەوە کە ١٥ ساڵ لە نەجەف پەنابەری سیاسی بوو دەری دەکا. هەر لەو کاتەش دا، شێوەی پۆلیسی و دیکتاتۆری لە نێو وڵات دا بە هێز دەکات.

ڕاپەرینی گەلانی ئێران و ڕووخانی ڕژێمی شا، حکوومەتی عیراق دەترسێنێ هەر لە ڕۆژەکانی هەوەڵی گەڕانەوەی خومەینی، حکوومەتی بەعسی عیراق دەکەوێتە دژمنایەتی ڕژێمی تازەی ئێران و بەغدا دەبێ بە مەکۆی ئەفسەرە ڕاکردووەکانی سەربەشاو سەربە ئەمریکا و دەبێتە ناوەندی پیلان و ئاژاوە نانەوە دژی ڕژێمی تازەی ئێران.

ئەمە لە لایەن عیراقەوە. لە لایەن ئێرانەوە، پاش ئەوە کە خومەینی بەسەر ڕاپەرینی گەلانی ئێران دا زاڵ بوو جێگای خۆی گرت و لە ئێران دا بە هەڵتەکاندنی هێزە دیموکرات و پێشکەوتوو-خوازی ئێران کەوتە سەر خەتی ئیسلام، دەستی کرد بە تەبلیغاتی هاندەرانەی ئاژاوەچییەتی و ئیدعای ناردنی شۆڕش بۆ وڵاتانی ترو هەڵکردنی ئالای ئیسلام لە سەرانسەری دنیا، بەتایبەت شارەکانی نەجەف و کەربەلا و کاظمیە و سامرا کە گوایە ئەوانە ناوەندی پیرۆزی ئایینی شیعەن و ئەتێ بکەونەوە ژێر دەسەڵاتی ئیسلام.

سەدام حوسێن بۆ ئەوە کە پەڵەی شەرمەزاری پەیمانی ئەلجەزایر لە ناوچاوی بشواتەوە و ئەهێڵێ ڕژێمی تازەی ئێران خۆ بگرێ لە پەلپ و بیانوو دەگەڕا، بەتایبەت ئەفسەرە ڕاکردووەکانی ئەرتەشی ئێران لە بەغدا، وایان تێ دەگەیاند کە ئەرتەشی ئێران لەبەر یەک بڵاو بووەو هێزی نەماوە و ئەوەی ماویشە شەڕ بۆ خومەینی ناکا، سەدام وای لێ دەکا کە هەرچەشە لە ئێران بکاو شەڕی پێ بفرۆشێ.

١٧ی مانگی سێپتامبری ١٩٨٠ دەوڵەتی عیراق لە بەغدا یاداشتێکی دا بە باڵیۆزخانەی ئێران و لە یاد داشتەکەدا گوترابوو: "ئێران دەست لە کاروباری عیراق وەردەدا. موخالیفەکانی عیراق لە وڵاتی خۆی دا ڕادەگرێ. ئەو عەرزانەی کەوتووەتە دەستی ئێران نایانداتەوە. دەوڵەتی عیراق ناچارە زۆر بە کاربێنێ لە

⟵

چاوپێکەوتنێک لەگەڵ دکتۆر جەمشید

گۆڤاری مەڵبەند، ئۆرگانی "مەڵبەندی کوردی لە لەندەن، لە ژمارە ٣ خەرمانانی ١٩٨٧ وتوو وێژێکی لە گەڵ دوکتور جەمشیدی حەیدەری کردوە کە وائێمە لێرەدا بڵاوی دەکەینەوە.

١- وەکو ڕۆژنامەنووسێک چۆن دەڕواننە باری ئێستای ڕۆژنامەگەری کوردی، چۆن ئامێتی هەڵدەسەنگێنن ؟

٢- وەکو ئاشکرایە بوونی دوو شێوە ئەلف و بێ و دوو شێوە زمان یەکێکە لە گەورەترین کێشەکانی ئەمڕۆی ڕۆژنامەگەری، ئایا بەڕێزتان چۆن دەڕواننە ئەم کێشەیە، چی بە پێویست دەزانن بکرێت بۆ چۆنیەتی چارەسەرکردنی، ئایا خۆتان لە (سەردەمی نوێ) دا چیتان کردووە لەو بارەیەوە ؟

٣- بیروراتان چییە بەرامبەر ڕۆژنامەگەری کوردی لە دەرەوەی وڵاتدا، ئایا هیچ گۆڕانێکی ئەوتۆیان لە ڕۆژنامەگەری کوردیدا کردووە یان نا ؟

٤- ئایا دەتوانن (سەردەمی نوێ) بە خوێنەرانی مەڵبەند بناسێنن و باسی تەجروبەی خۆتان لەگەڵ ئەم ڕۆژنامەیە بکەن ؟

بۆ ل ٤

سەردەمی نوێ
خاوەنی ئیمتیاز
د. جەمشید حەیدەری
سەرنووسەر
کریم حسامی
Postgiro: 420 4506 - 2
ISSN 0284-3412
P.O.BOX 7066
16407 KISTA
SWEDEN

یادداشتەکە دا گوترابوو : دەسەلات و حاکمیەتی عیراق لە سەرانسەری خاك و ئاو و لە شط العرب دا ، ئەمەی وەك پێش ڕژێك کەوتنی ئەلجەزایری لێ بێتەوە " .

پاش ئەم یادداشتە بە پێنج ڕۆژ ، واتە ٢٢ی سێپتامبری ١٩٨٠ لەشکری عیراق ئێرانی پەلامار دا و لە سەرەتاوە سەرکەوتنی گەورەی وەدەست هێنا و چەند شارو ناوچەکی زۆری ئێرانی گرت .

بەرو بووی ئەو شەرە بۆ گەلانی ئێران و عیراق

لەباری خەسارو زیانی گیانی و ماڵی ئەژمارێکی ورد و تەواو بەدەستەوە نیە . بەلام بێگومان خەسارو زیانی ئەم دوو وڵاتە ئەوەندە زۆرە کە بە دەیان ساڵ کار و تێکۆشان و ئاوەدان کردنەوە پڕنا کرێتەوە و برینەکان ساڕێژ نابن .

بە گوێرەی نووسراوەی هەندێ لەچاپەمەنیەکان کوژراو و بریندارو سەقەت و نوقستانی ئێران لە ملیۆنێك تێپەڕیوە . ئەوە بێجگە لە نزیکەی ٧٠ هەزار دیل و بێ سەرو شوێن .

نزیکەی ٥٠٠٠ شارو گوندی ئێران بۆمباران کراون و هەندێ لەو شارانە وەك سۆمار ، قەسری شیرین ، خورەمشەهر وهی تر بەجارێك وێران کراون . پتر لە ٣ ملیۆن کەس ئاوارەو دەربەدەر بوون . خەسارەتی ئابووری و موخاریجی شەر لە ٣٠٠ ملیارد دولار تێ پەڕیوە .

دیارە خەسار و زیانی عیراقیش لەو رادەیەدایە و زۆر کەمتر نیە . عیراق تاقە وڵاتێکی دەوڵەمەند بوو کە لە پێش شەردا ، نەك هەر قەرزدار نەبوو ، بەڵکوو نزیکەی ٣٠ ملیارد دولاری لە خەزێنەدا هەبوو کە نەی دەزانی چۆنی خەرج بکا . ئێستا لە سایەی ئەو شەرەوە کە سەدام حوسێن بە دەستی خۆی سازی کردوە و لێی ڕزگار نابێ ، نەك هەر پاشکەوتی نەماوە بەڵکوو نزیکەی بە سەد ملیارد دولاریش قەرزدارە .

لە باری ئابووری و زیانی گیانی یەوە . ئەگەر لە باری سیاسی یەوە ئەو شەرە لەبەر چاو بگرین لە کۆڕی نێو دەوڵەتاندا پرستیژ و ڕێزی ئەو دوو حکومەتە هاتۆتە خوارو کەس نیە درێژە پێ دەرێ ئەم شەرە بە گەمەوج نەزانێ . لەنێو وڵاتیشدا شەریان کردە بیانوو بۆ سەپاندنی دەسەلاتی دیکتاتوری و بەکار هێنانی شێوەکاری فاشیستی دژی ئازادیخوازان و هێزە دیموکراتیەکان و سەرکوتکردنی هەموو جوولانەوەیەکی دیموکراتی و کپ کردنی دەنگی ئازادیخوازی و کوشتاری بە کۆمەڵی ئازادیخوازان .

بەستراتەوەی سیاسی و ئابووری بە وڵاتانی سەرمایەداری ڕۆژ ئاوا و حکوومەتە کۆنە پەرستەکانی عەرەبیەوە ، بە نیسبەت عیراقەوە . هەرچەندە بە نیسبەت ئێرانەوە لەوانەیە تۆزێ فەرق بکا ، بەلام ئەنجامی شەر وای لە خومەینی و دارو دەستە ئیسلامیەکەی کردوە کە بۆ چەك کڕین پەنا بەرنەتە بەر ئیسرائیل و ئەمریکا و کاوێژ کردنەوەی ڕۆژانەی " ئەهریمەنی گەورە " و" ئازادی قودس" لە بیر بچێتەوە ئێستا پاش ئابڕوو چوونی " ئێران گێت" ڕوون بۆتەوە کە حکومەتی ئیسلامی ئێران هەر لە ساڵی ١٩٨٢ وە لە گەڵ ئیسرائیل کەوتۆتە کەین و بەین و لە ڕێگای ئیسرائیلەوە چەکی لە ئەمریکا کڕیوە و ڕسوایی " ئێران گێتی " لێ ساز بوە .

بێجگە لەوانە ، شەڕی ئێران و عیراق بۆتە هۆی ئەوە کە خەلیجی فارس ببێتە مەکۆی گەلە کەشتی ئیمپریالیزمی ئەمریکا و وڵاتانی ڕۆژ ئاوای پەیمانی ناتۆ . ئەمریکا لە سیاسەتی " جیهان- سالاری " خۆی دا دەمێك بوو لە بیانوویەکی ئاوا دەگەڕا کە هێزەکانی خۆی لە خەلیجی فارس سەقام گرتوو بکا . دەوڵەتی ئەمریکا بۆ سەپاندنی دەسەلاتی نیزامی و هەڕەشە لە سەربە خۆیی وڵاتانی ناوچە هاوپەیمانی و هاوکاری لەگەڵ میسرو ئیسرائیلی پێ بەس نەبوو ، دەبوایە هێزەکانی چەکداری خۆی ڕاستەوخۆ لە ڕۆژهەلاتی نێوە ڕاست دامەزرێنێ .

شەڕی ئێران و عیراق ، ئاژاوە چێتی کۆماری ئیسلامی ئێران و کەین و بەینی نهێنی و ئاشکرای حکوومەتی سەدام، لەگەڵ ئەمریکا و ترسی حکوومەتە کۆنەپەرستەکانی هەرێمی خەلیج ، ئەم بیانووەی دا دەستی ئەمریکا کە بە بیانووی پاراستنی بەرژەوەندی ڕۆژئاوا و پاراستنی شاڕێگای نەوت ، هێزەکانی خۆی لە خەلیج کۆ بکاتەوە و قاچی وڵاتانی تری پەیمانی ناتۆش بکێشێتە نێو کارەساتەوە .

دوو هەلوێستی جیاواز لە سەر برانەوەی شەر

هەر لە سەرتای دەستپێکی شەرەوە ، هێزە دیموکراتیەکانی ناوچە و جیهان ، ئەو شەڕەیان بە زیانی گەلانی دوو وڵات و بە قازانجی ئیمپریالیزم لە قەڵەم داو داوای وەستانیان کرد . لە سەر برانەوەی شەڕی ئێران و عیراق لە نێوان هێزە مەزنەکانی جیهان دا ، یا ڕوونتر بێژین لە نێوان یەکێتی سۆڤیەت و ئەمریکا دا هەلوێستی جیاواز هەیە . هەرچەندە لە شورای ئەمنیەتی کۆڕی نەتەوە یەکگرتووەکان دا هەر دووکیان بۆ وەستانی شەر دەنگیان داوە . بەلام دەوڵەتی ئەمریکا بە ناردنی گەلە کەشتی شەڕ بۆ خەلیج بارو دۆخی ناوچەی ئالۆزتر کردوە . ئیمپریالیزمی ئەمریکا لەو بوارەدا لە سەر چەند پەت باری دەکات .

ئەمریکا لە لایەك سەبارەت بە ڕسوایی ئێران گێت و فرۆشتنی چەك بە ئێران لە لایەن وڵاتانی خۆپارێزی هەرێمی خەلیج و تەنانەت میسرو ئوردەنیشەوە تارادەیەك خوێنی تاڵ و دڕێو بوو بە هێنانی کەشتی یەکانی شەڕی بۆ خەلیج و پارێزگاری پاپۆڕەکانی نەوتی کوێت ویستی تۆڵەی ئەو ڕسوایی یەی بکاتەوەو خۆی بەپارێزەری ئەو حکوومەتانە نیشان بدا .

لە لایەکی تر بە هێنانی هێزەکانی ویستی ورەی حکوومەتی عیراق بەرزڕابگری و بارمەتیەکی ناڕاستەوخۆ بە حکوومەتی سەدام بکا . ئەمریکا ئەگەر لە تۆڵەی خەسارەت دیتنی پاپۆرێکی نەوتی کوێت، سەکۆی نەوتی ئێران ئاگر تێ بەردەدا ، لە کاتێکا لە بەرامبەر کوشتنی ٣٧ ئەمریکایی لە لایەن عیراقەوە ، دەنگی لەبەر نایەتە دەر . لە لای دیکەوە ، هەڕەشەی ئەمریکا لە ئێران چاپ و چوپ و شەڕە زبڕینگەدانیە .

ئەمریکا نایەوێ بۆ لێدان و ڕووخانی حکوومەتی ئیسلامی ئێران بەڕاستی و بە لێ براوی هەنگاو هەلێنێ . ئەمریکا دەیەوێ لەو ڕێگایەوە ئێران بۆ گۆڕینی سیاسەتی پالەستۆ بدا ، یان لانی کەم باڵی سەر بەرۆژئاوای نێو حکوومەتی ئیسلامی بەهێز بکا . حکوومەتی ئەمریکا و وڵاتانی پەیمانی ناتۆ هێشتا ئێران بە گەورەترین دوژمنی کوموونیست دەزانن و نایانەوێ لەبەین بچێ . ئەو هەرایەی ئەمریکا لە سەر ئێرانی ساز کردوە، بۆ مل پێ ڕاکێشان،خۆش کردنی ڕێگای خۆ تێ خزاندنی سیاسی و ئابووری و نیزامی یە ، نەك بۆ ڕووخاندن و لەبەین بردنی حکوومەتی ئیسلامی یە .

هەلوێستی یەکێتی سۆڤیەتی لەو شەڕەدا ڕوونە - سۆڤیەت دەیەوێ شەڕی ئێران و عیراق ڕابگیرێ . هێزە چەکدارەکانی ئەمریکا و وڵاتانی پەیمانی ناتۆ لە خەلیج بچنە دەر و بۆ ئەمنیەتی ڕێگا و هاتوو چۆی پاپۆڕەکان ، هێزێکی نێو نەتەوەیی پێك بێ . ئەم هەلوێستەی سۆڤیەت بە جۆرە لایەنگری یەك لە ئێران لێك دراوەتەوە و لەم دوایی یەدا ڕۆژنامەکانی عیراق جۆرە گازندە یەکیان لە هەلوێستی سۆڤیەت نیشان داوە .

شەڕی ئێران و عیراق و جوولانەوەی ڕزگاریخوازی کورد

ڕاستە کە شەڕ لە نێوان دوو حکوومەتی دیکتاتور و شۆڤێنی ئێران و عیراق دا ساز بوە و لە تەبلیغات و پروپاگاندە دا کراوە بە شەڕی " کوفرو ئیسلام " و یا شەڕی " عەرەب و مەجوس " و گەلانی ئەم دوو وڵاتە تووشی زەرەر و زیانێکی هەراوی گیانی و ماڵی بوون ، ئەوەش ڕاستە کە کوردستان و گەلی کورد هیچ پێوەندیان بە هەلگیرسانی ئەو شەرەوە نەبوەو نەیویستوە بکەوێتە نێو ئەم لیتە و گێژاوی بێ بن و خنکێنەرەوە ، بەلام گەل و نیشتمانی ئێمە نەك هەر لە پریشکی ئاگری شەر بە دوور نەبوو ، بەڵکوو گەورەترین خەساری گیانی و ماڵی وێ کەوت . کوردستان مەلبەندی شەر و مەکۆی لەشکرو ئوردوگای شوێنی پەلاماردانی ڕاستە و خۆی هیچ یەك لەم دوو وڵاتە نەبوو . بەلام ڕێژیمە کۆنە پەرستەکانی ئەم دوو وڵاتە ، نەك بۆ شکاندنی لەشکری یەکتر لەم ئاقارەدا، بەڵکوو ڕاستە و خۆ بۆ وێرانکردنی کوردستان و دوژمنایەتی لە گەڵ کورد بەشێکی هێزی عەسکەری و کردەوەی نیزامی خۆیان بۆ بۆمبارانی کوردستان تەرخان کرد .

شارەکانی کرماشان ، ئیلام ، خانقین قەسری شیرین ، مەریوان ، نوسود ، سنە ، سەقز ، بانە ، سەردەشت ، سلێمانی پێنجوێن ، سەید سادق ، هەلەبجە ،عەرەبەت ، دەربەندی خان ، قەرکان ،ڕواندز ، ڕانیە ، قەلادزە ، پیرانشار ، مەهاباد ، زێوە ، ئامێدی ، دهۆك و هی تر نەجارێك و دووجار ، بەڵکوو بە چەندجار کەوتۆتە بەر پەلاماری هێزی هەوایی و توپخانە و گازی کیمیایی دژی گەلی کورد بەکار هێنراوە .

بێجگە لە جنایەتی گشتی ئەو دوو ڕێژیمە سەبارەت بە گەلی کورد ، کوردستانی خوارو و بە تایبەت کەوتۆتە بەر پەلامارێکی درندانەی حکوومەتی بەعس و لە هیچ دەورو زەمانێك دا ئەوە بە سەر کوردستان دا نەهاتوە . کارم بەوەی نیە کە هێندی ڕۆژنامەی کوردی لە دەرەوە بلاو دەکرێنەوە و لە باسی کوشتاری گەلی کورد و وێرانی کوردستان و جنایەتی ڕێژیمە داگیرکەرەکان دا باسی کوردستانی عیراق و جنایەتی ڕێژیمی بەعس و کوشتاری بە کۆمەڵی لاوانی سولیمانی و ویران کردنی سەرانسەری کوردستان ناکەن و هەروەك لە کوردستانی عیراق لە لایەن حکوومەتی بەعسەوە هیچی لەگەل نەکرابێ بەلام لە ڕاستی دا حکوومەتی بەعس سیاسەتی ژینوسیدی لە ئاست گەلی کوردەوە بەڕێوە دەبات . پتر لە دوو هەزار گوندی کوردستان بە جاری وێران کراوە و خەلکەکەیان دەربەدەر کراوە و ڕاگوێزراونەوە بۆ سنوورەکانی ئوردەن و عەرەبستانی سعودی .

بەشی زۆری کوردستانی خوارو بە "منطقه محرمه " ڕاگەیەنراوە . بە گوێرەی بلاو کراوەیەکی میسری کە لە لایەن ڕاگەیاندنی ناوەندی یەکێتی نیشتمانی کوردستانەوە بلاو کراوەتەوە .

بۆ ل ٨

نــامەکانی گەیشتوو

کورد و لۆژی

نووسینی ح ٠ م

ئەمڕۆ لە ناو جوڵانەوەی خەباتی خو-ێناوی گەلەکەماندا ،پێمان ئاسایی و ئاشنا بێ بێ، دەبان و زیاتریش لە دەردی کــو-شندەی جەرگە بڕ ، وەك خول خواردنە وەی بازنەیەکی بێ‌فەڕ بەدەوری خۆیدا سور دە خواتەوە و هەر دەخواتەوە بە بێ ئەوەی تا ئێستا رادەیەکی بۆ دانرێت. نەوەك هەر وەك جاری جاران بە سوك و سەلیمی‌لە کە ناری‌نەزانی و کوڵەواریو تەنیا بێ نەوە-ستان لەنگەری گرتبێ و باڵی بەسەرماندا کێشا بێت، بەڵکووئەمڕۆمان بەنەخشە و پلانی چەند سەرەیەر ڕەوتی هەزار ویەك حسێبی "سەرمای پەرێزن" بە دەوردا تەنرا وە، ڕۆژ بەدوای ڕۆژ جاڵجاڵۆکەیەکی دنیا دیتە تر بە چەندان تەلی ڕەنگاورەنگ،باز-نەکەمان لێ‌جڕو ئاڵۆزگاوتر دەبێ.

ئەوە سەرەتایێکە ٠٠٠وشەکانم کۆمە-لێك هیوایان لەگەڵ دایە، ئەگەر لای ئێوە واتە لایەرەکانی " سەردەمی نوێ" لــە باوەشیان بگرێو ڕێگام پێ بدەن، بە نیازم لە بەرگی‌کوردو لۆژیدا ،گرێ کوێرەی ئە-تەك دراوی بوخچەی بوزگوڕەکانی خۆمتان بخەمە بەر دەستتان کە لەلای خۆمان ، — واتە لە کوردستان نوقم کراوی خوێن وژان و کەرەسیەی دوکەڵی سوتاندن وژەنگاوی مێشکە سەوداکارە ئانیۆنالیستە بەرچاو تەنگەکان، بە زۆردارەکی و بەو پەری دڵ ڕەقانە ناچار کراوم زۆرتر دەست بەدڵمەوە بگرم ، متەق نەکەم، ٠٠ بەلام شوکر ئیتر لەوە گەیشتووم هەر مرۆیەك بیەوێ‌ەنگی ئازاد بژی، بۆ دیموکراتیەت بلند بخوازێ ، دەبێ ئامادەی گومرگە دان بێ، بە تایبە لە وڵاتیکدا ، لە ناو شۆڕشیکدا کە بەرای شەخسی من" کالا بەقەد باڵای نیە "، تە-نیا زەڕنگینی، دروکردن ، مەرایی ، بۆرە پیاوی ، سەرلەقاندن ، ئەشهەدوو ، نەبوو نی شەخسیەت و هەتا دزین و جەردەیی و - بازرگانی کردن بە سەرو ماڵی خەباتی خە لك، زمانی حاڵی بێ، دەبێ ئەو جۆرە — مرۆیانە زۆرلەوە گەورەتر بنکە کاسەلێسە کان‌تێ گەیشتوون، بەڵێ ئەو جۆرە مرۆڤە هەمیشە ئامادەن بە خوێن و خۆراگرتن ورو بەرووبوونەیەکی هوشیارانە، گومرگی لایەنەی زیان بدات ٠٠

لێم مەگرن‌ئەگەر بەخۆم رابەفرموم، لێرە تەنیا ڕاستی، تەنیا مرۆڤ، تەنیا ئازادی، تەنیا دیموکراتیەت نرخی نیە. دڵنیام ئێوەش کەم و زۆر لەگەڵ دڵانەوەکا نی مندا ڕۆژێکتان لەم پاشاگەردانیەدیتوە هەر بۆیەش گەرەکمە لە چاو پەنای لاپەرە کانی بەردەستی ئێوەدا ، منیش لەو قوژبنە

دا دەنگێك هەڵبڕم . نەختێك پشووم بێتە وە بەر ، لە باوەشی وشەکان هەر هیچ نەبێ پێنجە هەناسەیەك وەرگرم، تاکوو چاکتــر تەکان بدەمە خۆم، منیش لە پاڵ ئەو دەبان و سەدان‌قەلەم بەدەستە خاوەن ڕەنج و زەحمە تکێش، لە سەنگەری هەر سەربازێکی نــە ناسراودا ،خزمەتێك ئاراستە بە بیرو بۆ-چوونەکانی خەلك و خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلەکەم بکەم. گەرەکمە بێژمەو دەردە-سەریانەی گەلی کوردلە رەوتی خەباتــدا پێوەی دەناڵێنێ، ژانە سەرە سەرەکیەکەی سەرچاوە بێ پەروایەکەی بۆ یەك مەسەلەی زۆر گرنگ دەگەرێتەوە ، کە ئەویش خۆی لە کانیاوی مەسەلە چینایەتیەکان دەگرێتەوە. واتە ئەمڕۆ لە ناو کۆمەلی کوردەواریدا ، چینێك زاڵە کە لینینی مەزن هەزار ویەك حسێبی بۆ کردوون، مەبەست لەم چینەش چینی وردە بورژوایە ج بە ژمارە و ڕۆڵیان لە بەرهەم هێناندا وچ لە بواری سیاسی و-کۆمەلایە تیەوەش.

ئینجا من خوا نەخواستە ئەوە لەخۆمدا نابینم لە ڕوانگەیەکی تەنوریەوە جاری خۆم لە قەرەی ئەم باسە بدەم،بەلکوو تەنیا دەمە وێ لە هەندێ دیاردەوە ڕووداوی واقیعیەهە لس و کەوتی زیانی ڕۆژانەی تاڵم و تویژا-نەی ئەم چینە، جورە زانیاریەك تومار بکەم. لێرەدا ئەوەش دەڵێم، لە ڕوانگەی ژیانی واقیعی گەلەکەماندا کەئەمڕۆ پێدا تێدە-پەرێ، حەزی لێ‌بکەین ولێ نەکەین، هەموو ئەو ڕوشنبیرانەی کە توێژێکی هەرە پێشە وە و نزیکی شۆڕش و شورشگێڕین، هــە ر چەندە کەم وزۆر لەگەڵ ناسور و وەیشومە-کانی ڕۆژگار تلاونەتەوە، بەلام لە دوا مە-نزلدا لە نیوەی ڕێگادا ، بە پێی هوشیاریو ئینجا بەرژەوەندی تایبەتیانەوە، مامڵەیان لە گەڵ ڕووداوەکان کردوە، لێرو لەوێ چاو یان لە ئاست ئەم دەستی دەستی پێکردنــە خەبات لە لایەن بورژواکانەوە پۆشیوە. ئەمەش بۆ خاتری پێتەخفی گەرم و لوقــەی نەرم . و ٠٠٠هتد

بۆیە پێم خۆشە لەوەوە دەست پێ‌بکەم هێشتا لە ناو ڕۆڵە سیاسی وهوشیارەکانی گەلی کورد، ڕاستی و ڕاستگۆیی، هەلو-یست و جیهان بینی بێ پیچ و پەنا ، خــۆ نە خستنە سێبەری ئەم و ئەو، پاراستنــی کەسایەتی و سەر بەخۆیی ڕاو بۆچوون،تاوا نێکی گەورەیە و خاوەنەکەی دەبێتە نەفرەت لێکراوی هەموو کۆڕ و لایەنێکی بوارەکا-نی سیاسەتی(جاسازکارانە) ٠٠ هەر لــەم دەلاقەوەش، سەر دەنێمە سەر ئەو کلاو ڕۆژ نەیە کە ئێمە تا ئێستا پێمان ناخۆشە ئەوە کان وەك خۆیان باس بکەین، وەك ئەو دە-نەخۆش بێتی عەیب بێ لە لای دوکتور باسی جورتمەکانی نەخۆشیەکەی بکات (بگرە " بۆ خاتری خاتران، دێمە سەر دینی کا-فران " بە هەر شێوەیەك بێت ڕووی ڕاستی و حە قیقی ئەتەکە دەگۆڕین، بۆ نموونــە

بۆ ل ٧

پاشماوەی ل ٢

چاوپێکەوتنێك لەگەڵ ...

٥- وەکو ڕۆژنامەنووسێك پێشنیارتان چییە بۆ پێشخستنی گۆڤارەکەمان (مەلبەند) ؟

وەلامــی پــرســیــارەکــان

وەلامــی پرسیاری یەکەم و سێیەم‌لەزۆر شت یەکدەگرنەوە و بۆیەش لە یەك وەلامدا باسیان دەکەم .

وەلام : وا دیارە مەبەست لە باری ڕۆژنامەگەری کوردی ئێستا ، تەنیا دەرەوەی وڵات ناگرێتەوە، بەڵکو کوردستان و دەرەوە مەبەستە .

باری ڕۆژنامەگەری لە کوردستان - لە هەر چوار پارچەکەیدا ، وەك یەك نییە، چونکە بە گشتی ئێستا ڕۆژنامەگەری کوردی وەك پێویستە ، یاخود وەك هەبوو لە کوردستان بەرچاو ناکەوێ، چونکە بارو دۆخی کوردستان و ڕژێمە داگیرکەرەکان ڕێگایان ڕێگایان لە کورد گرتووە ڕۆژنامەی ئازاد و سەربەخۆ ڕۆژنامەنووسینی ڕۆژنامەیی،چ لەڕووی زانایی دەرهێنادا ، لەبارەی بابەتی نووسینەوە زۆربەیان یەك جۆر دەنووسن ، یاخود کاوێژکردنەوەو جوینی بابەتە ئەوەش وای لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکان کردووە بەتەواوی سەرنجی خوێنەران بۆ خۆ ڕانەکێشن . بە بڕوای من جیاوازی لە نێوان ڕۆژنامەی لە دەرەوەی وڵات و ناوەوە تەنیا لەوەدایە - کە هی - دەرەوە سەربەستە، ئازادەیەک دەتوانی دەنگی جەماوەری لە کورد بێت ، بەلام بابەخ نەدان بە ڕوخسارو شێوە و کەم بابەتی ، یاخود لەیەك و جوونی بابەتەکان ، یەکی لە خستوون . بە بڕوای من ڕۆژنامەنووسی کوردی لە ، دەرەوە پێویستە گرنگی بە تا چەند لایەنێك بدات ، بۆ ئەوەی بتوانێ خوێنەری ڕۆژترین و بابەتی بە چێژتر و بێ و بارمەتی بدرێ لە لایەن

بڵاوبکەنەوە ،ئەوەی هەشە لە ژێر چاودێری دەسەلاتی میری دەردەچێ،لێرەش‌تەنها مەبەست لە کوردستانی ڕۆژهەلات و باکووری خوارووە ، خۆ ئاشکرایە لە کوردستانی سەروو و ڕۆژاوا (تورکیا ، سوریا) هیچ جۆرە ڕۆژنامەگەری کوردی نییە بە ئاشکرا، ئەوەی بە دزیشە ، بە زمانی عەرەبی و تورکی دەردەچێ . بەلام لە کوردستانی عێراق و لە پایتەختی عێراق - بەغداد ـ چەند گۆڤار و ڕۆژنامەیەکی هەفتانە هەیە .. و لە کوردستانی ئێرانیش ئێستا تەنیا گۆڤاری " سروە " دەردەچێ... بێگومان ئەو گۆڤار و ڕۆژنامانەی بە ڕەسمی لە ژێر ڕێگای دەوڵەتە داگیرکەرانی کوردستانەوە دەردەچن ، شێوەی هونەری دەرکردنیان دەگونجێ لەگەڵ شێوەی هونەری ڕۆژنامەی جیهانی ، بەلام لێرەدا کەم و کورتی زۆرە چ لە بارەی

بابەت و ناوەڕۆك و دابەش کردنی گۆشەکانەوە،چ لەبارەی زمانەوە. ڕۆژنامەی دەوڵەت بارێکی باشتری بۆ ڕەخساوە لەباری ئابووری و کادیرەوە، بەلام لەگەڵ ئەوەشدا نە لە بابەت، نە لەزمان ، جگە لە هەڵەی چاپی، لە ئاستی ئاستی ئەمڕۆدا نییە ، بێگومان لە ژێر چەپۆکی ژاندرمەی قەڵەمدان . ئەوەی بە نهێنی لە لایەن پارت و ڕێکخراوە سیاسیەکان لە کوردستان دەردەچێ ، هەرچەندە لە ناوەڕۆکدا دەوڵەمەندن ، بەلام لە باری هونەری ڕۆژنامەنووسیەوە زۆر دواکەوتوون .

ئەگەر چاوێك بە باری ڕۆژنامەگەری کوردیدا بخشێنین لە دەرەوەی وڵات و ئەوروپا ، ئەوا دەبینین کە تائێستا وا سوودلەپێشکەوتنی تەکنولۆژی و چاپەمەنی وەرنەگیراوە، جگە لەنەبوونی کادیرێزاناو لێهاتوو لەبواری ڕۆژنامەگەری چ لە ڕووی

بۆ ل ٢

کوردستان لە چاپەمەنیەکاندا

دەسەڵاتی بێ پایان

وەرگێر : شکاکی

ڕۆژنامەی حەفتانەی "ئانتێن" چاپی بلغاریا لە ژمارەی ئەم دواییەی خۆی دا . وتارێکی بەم ناو ونیشانی سەرەوە بڵاو کردۆتەوە ، دەنووسێ :

" حکومەتی تورکیا یاسای والی - سەرپەرشتی هەشت پارێزگای ئەمەدوڵتی ڕۆژ هەڵاتی خوارووی دەرهێنا . پارێزگای بینگول ، دیاربەکر ، ئیلیاریك ، هەکاری ، ماردین ، توونجەلی ، پیرت وان . چەند ڕۆژنامە نووسی بە ناوبانگی تورکیا وەك ئیلخان سیلجوك وجیونیت - ئیرجایوریك ئەم یاسایە لەگەڵ یاساکانی فەرماندەری ئینگلیزەکانی جاران لە هیندستان بەراورد دەکەن . ڕۆژنامەی جمهوریەت لە وتارێکی خۆیدا دەنووسێ " سوپروالی هەموو جورەماف و دەسەڵاتێکی پێدراوەکە قەت لەگەڵ ڕەوشتی دەولەتێکی یاسایی و دەستووری و دیموکراسی ناگونجێت . ئەم مافانەی پێدراوە بۆ ئەوەی بتوانێ سیاسەتی تیرۆریستی دەوڵەتی بە هێزێکاو بەهێزەوەم بەکاریان بهێنێ بەرامبەر بە کوردەکان . هەروا بۆ ئەم مەبەستە گشتە هێزی ئەمنی ئەم ناوچە یە لە ژێر چاودێری والی دایە کە بتوانێ لە هەموو جێگا و - کاتێك دەسەڵات بەکار بهێنێ و هەموو جورە یارمەتیەك لە بەشەکانی لەشکریش لەم ناوچەیە داوا بکات . سوپر والی هەموو مافێکی هەیە بۆ دەست بەسەر داگرتنی هەموو خانو و کەرستەی هاتووچۆ ، یان بە کار هێنانی هەموو هاو وڵاتیەك و لە کار - دەرکردن و شوێن گۆڕینی هەموو کار بەدەستێك لەم ناوچەیەدا .

سوپر والی مافی ئەوەی هەیە شوێنی دانیشتنی کوردەکان بگۆڕێ و یان دەست بە سەر ماڵ و ماڵەکانیان دابگرێ . بێ پایانی ماف و دەسەڵاتی سوپروالی لە پلەی وادایە کە بە ڕێگای دادگاشدا هیچ کەسێك مافی لابردن و هەڵوەشاندنەوەی فەرمانەکانی والی نیە .

والی جارانی دیار بەکر حیمەر کوزاکچ ئوغلوو کەکراوە بە والی سەر پەرشتی هەشت پارێزگاکان هێنانی کتێب وگۆڤاری قەدەغەکراوی جارانی بۆ ئەم ناوچەیە دووبارە قەدەغە کردۆتەوە . حیمەر کوزاکچ ئوغلو مانگانەی پاسەوانە لادێیەکانی لایەنگری ڕژێمی تورکیای زیاد کرد .

هەروەها مانگانەی هێزی تایبەتی بەربەرەکانی پارتیزانە کوردەکانیشی زیاد کردوە ژمارەی چەکدارەکانی ئەم هێزە تایبەتیە لە هەزار و دووسەد کەموە کراوە بە پێنج هەزار کەس . ڕێکخراوی ئەم هێزە چەکدارە تایبەتیە بە ناوی بەربەرەکانی تیروریزم ، سەر بە بەشی تایبەتی ئەمنە .

ڕۆژنامە نووس عەتمان گەر گەر لە وتارێکی خۆیدا دەنووسێ : " ئەم هێزە چەکدارە تایبەتیە بۆ بەربەرەکانی پارتیزانەکان نرخەکەی زۆر گران و قورسە بە سەر شانی زەحمەتکێشانی تورکیا وە دەگاتە دوومیلیون و نیو لیرە . "

ڕژێمی ئەنکارە لە سیاسەتی بەربەرەکانی و چەوساندنەوەی کوردەکاندا زۆر - کورج و گۆڵە . بەڵام بەرامبەر پێویستەکانی ژیانیان زۆر گوێ گرانە . بۆ نموونە دانیشتوەکانی ئەمەدوڵتی ڕۆژ هەڵاتی خوارو کە ژمارەیان ٣٣٪ لە خەڵکی تورکیایە ، بەشیان لە داهاتی نیشتمانیدا دەگاتە ١٦ ٪ . بەشی زۆری خەڵکی ئەم ناوچەیە نەخوێندەوارن . ڕۆژنامە نووس جلال باشلانگچ دەنووسێ ، " شاری ماردین کە ژمارەی دانیشتوانی ٦٦٠ هەزارکەسە تەنیا ١٢٢ دوکتوری هەیە . لە ١٩٣ گوند لە ناوچەی ماردین تەنیا ١٨ناوەندی لەش - ساخی هەیە . لە ناوچەکانی سیرت وهەکاری و ماردین و دیاربەکر کە ژمارەی دانیشتوانیان دەگاتە دوو میلیون و ٥٠٠ هەزار کەس ، بە هەموویەوە ١٨١ دوکتوریان هەیە . لەم چوار هەریمە ژمارەی گوندەکان دەگاتە پێنج هەزار گوند . بەڵام تەنیا بە هەموویەوە ١٣٥ناوەندی لەش ساخی هەیە

بە تەنگە هاتنی لەش ساخی و ژیانی مرۆڤایەتی لەم ناوچانەدا لە پلەی هیچ دایە . لەگەڵ ئەم جورە ڕەفتارەی کاربەدەستانی ئەنکارا ، کەس نابێ لەوە سەری سور بمێنێ لە نارەزایی و سەر بزێوی دانیشتوانی ئەنەدوڵی ڕۆژ هەڵات بەرامبەر ڕژێمی تورکیا کە هەموو جورە چەوساندنەوەیەك و تیروریزم دژی ئەوان بە کار دە هێنێ .

دیموکراسی هەر بەقسە

باوکی ئاری

ڕۆژنامەو دەزگاکانی دیکەی ڕاگەیاندنی گشتی لە تورکیا ، زۆر دەم لە دیموکراسی دەکوتن لەم وڵاتەدا ، بەڵام لەهەمان کات دا شتی وا بڵاو دەکەنەوە کە لە ڕاستیدا بۆ ئەو ئازادی و دیموکراسیەی باسی دەکەن ڕیسوایی و ئابروو چوونە . لەو بەینانەدا چەند ڕۆژنامە و گۆڤاری تورکیا هەواڵی دادکاری دژی فیلمەکەی تێکۆشەرو ڕێزبسیوری بە ناوبانگی سینەماتی ئیلماز گونیە بەناوی "ڕێگا" و هەموو ئەو کەسانەی کە پێوەندیان بە دروست کردن و دەرهێنانی فیلمەکەوە هە بوە ، بڵاو کردەوە . ئەوەش شایانی باسە ، ئەم دادکار بە پاش سێ ساڵ تێ پەر بوون بە سەر کۆچی دوایی ئیلماز گونیە و پێنج ساڵ تێ پەر - بوون بە سەر فیلمی ڕێگادا کە لە فیستیواڵی جیهانی لە شاری "کان" لە فەرەنسە خەڵاتی گەورەی زێری پێ بەخشراوە ، دەست پێکراوە .

بە پێی بڵاو کردنەوەی دەزگاکانی دەنگوو باسی گشتی لە تورکیا ، کاربەدەستانی دادگا دەستیان کردوە بە لێکۆڵینەوەی چۆنیەتی دەوستکردنی و دەرهێنانی فیلمەکە . چونکە لە ڕاستیدا نێوەرۆکی فیلمەکە دوو شتی زۆر گرنگ لە ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتی تورکیا بە گشتی و هی کوردەکان بە تایبەتی ڕوون دەکاتەوە .

یەکەمیان : باری گران لە زیندان و - بەندیخانەکانی تورکیا

دووەمیان : شێوەکانی چەوساندنەوەو بەر بەرەکانی میللەتی کورد لە تورکیا دا

دادکاری بەردەوامە لە گەڵ کەسێکی بەشدار و یان هاوکاری ئیلماز گونیە ، وەك شەریف گۆرنی و موزەفەر ئیجدورمەز کە هاوکاریان کردوە لە وێنە گرتنی ڕووداوەکانی فیلمەکە و نووسینی سیناریۆ . ئەم دووهونەرمەندەی سینەماتی تاوانبار کراون بە بریندار کردنی هەستی نیشتمانی میللەتی تورك . واچاوەروان دەکرێ کە بەلانی کەمەوە پێنج ساڵ لە زینداندا بەند بکرێن .

هەروەها ئیلماز گونیە بێ تاوان و بێ بەندیخانە کۆچی دوایی نە کرد ، ناوبراو وەك کوردێکی تێکۆشەر لە پێناو ڕزگاری گەلی کورد دا زۆرجار درا بەدادگا بە تاوانی جیاوازیخوازی و یان کاری "کومونیستی هەموو حوکمی ئیلماز گونیە بە کشتی خۆی لە سەد ساڵ دەدا . ساڵی ١٩٨٣ لە لایەن جونتای تورکیاوە لە مافی هاو نیشتمانی بێ بەشکرا . تووشی زیندان و ئەشکنجە و دەربەدەری بوو . بەڵام لەسەر ئەم حالەش ورەی بەرنەدا و لە دەربەدەریش لە سەر خەبات و تێکۆشان هەر بەر دەوام بوو . لە ڕاستیشدا وەك تێکۆشەرێك وادە و بە لێنی خۆی بردە سەر تا دوا هەناسە بۆ ئامانجی خەباتی گەلی کورد هەوڵیدا . لە مانگی ئیلولی ١٩٨٤ لە تەمەنی چل و حەوت ساڵیدا کۆچی دوایی کرد . ئیلماز گونیە و هەزاران هاو نیشتمانی دیکە نموونەی نەبوونی ئازادی ودیموکراسی ڕژێمی تورکیان . تا ئێستە شاعیری بە ناوبانگ نەوزاد چیلیك کە ٠ ساڵی ١٩٨٠ وە لە زیندان دایە . چیلیك یەکێك لەو ١٢٧٣٢ کەسەیە کە بە تاوانی سیاسی گیراون و هەروەها یەکێکە لەو ٣٢٥ کەسە کە داواکاری گشتی " مدعی العام" داوای حوکمی ئیعدامی بۆ کردوون . سەبارەت بە تاوانی فورس و زالمانەی دژی چیلیك ، بەشی ئەمریکی لە ڕێکخراوی نووسەرانی جیهانیدا بە گوێرەی نووسینی ڕۆژنامەی " میللەت " چاپی تورکیا ، نامەیەکی تایبەتی بۆ سەرەك وەزیران تورگوت ئوزال و بۆ بالیوزی تورکیا لە ئەمریکا ناردوە و داوای ئازادی چیلیکی کردوە .

بۆ ڕیسوا کردن و ئابروو بردنی ئەو دیموکراسیەی کە بە قسە لە تورکیا باسی دەکەن ، گوڤاری یەنی گوندیم" لە ژمارە ١٢ دا لە بابەت کاری دادگاکانی تورکیاوە زۆر شتی بڵاو کردوتەوە . بۆ نموونە : دادگای مەهدی زانا کە لە ساڵی ١٩٨٠ وە بە بێ ئەوەی حوکمی نهانی بدرێ لە زیندان دایە مەهدی زانا تێکۆشەرێکی کوردە و شەخسیەتێکی کۆمەڵایەتی بە ناو بانگە کە جاران شارداری شاری دیار بەکر بوو . گەلێك لە کۆڕ وکۆمەڵانی کولتوری و کۆمەڵایەتی جیهان لایەنگری خۆیان لە مەهدی زانا ڕا گەیاندوە وداوای ئازادی ئەو دەکەن .

تائێستا هەموو دەنگێکی پرۆتێست وداوای کۆڕ وکۆمەڵەکانی جیهان بێ ئەنجام ماوە . هەزاران تێکۆشەری دیموکرات و پێشکەوتوو خواز تەنیا بە تاوانی داوای جێبەجێ کردنی چارە نووسی میللەتی کوردو دیموکراسی ڕاستە قینە و ڕژێمێکی یاسایی لە تورکیا کەوتوونەتە زیندان و بەند کراون .

لیستەی فاکت و ڕووداوەکانی پێ شێل کردنی مافئازادیەکان ودیموکراسی لە تورکیا درێژە وبە چەند لاپەرێکی نووسراو لە ڕۆژنامەدا کۆتایی نایە . ئەو دیموکراسی و ئازادیەی کە ئوزال و حکومەتەکەی باسی دەکەن ، بریتیە لە ئازادی چەوساندنەوە و سەر کوتکردنی خەباتی میللەتی کورد و زیندان و لە سێدارەدانی ئەو تێکۆشەرانە کە لە پێناوی مافی میللەتەکەیان و دوا ڕۆژێکی ئازاد و بەختیار دا هەوڵ دەدەن . *

" تی بیگی "

"کێزانەوەی نووسراوە وبۆچوونی چاپەمەنی جۆربەجۆری جیهان لەبارەی کوردستانەوە بە و مانایە نیە کە ئێمە وەکو باسکراوەکان بە تەواوی لە گەڵ بۆچوون و بیروباوەڕی دەستەی نووسەران بەڵگە دەکرێتەوە . مەبەستی ئێمە ئەوە یە کە خوێنەرانی بەڕێز لە بۆچوون و بیروڕای ڕێکخراوە و حیزب وکەسانی جۆربەجۆر لەبارەی کوردستان وهەموو لایەنەکانی ڕزگاریخوازی کورد ئاگادار مان هەبێ .

دەستەی نووسەری

پاشماوەی ل ١

دوو ساڵ تێکۆشان ...

سەردەمی نوێ لە سەر وتارەکانی‌دا پەنجەی بۆ کەم وکوڕییەکانی نێو خۆ ڕاکێشاوە و هەردەم بانگەوازی یەکگرتنی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردی بڵاو کردۆتەوە ولە ئاشتبوونەوەی هێزە دیموکراتەکانی کوردستانی خوارووپێشوازی و پشتگری کردوە لە هەنگاوتانەوەی پێک هێنانی بەرەی کوردستانی پیرۆزبایی کردوە .

سەردەمی نوێ بە گوێرەی تواناودەنگو باسی کەمێتوو ،باری خەباتی چەکداری و ژان و دەرد و ئازاری نەتەوەکەمانی بڵاو کردۆتەوە و لە سەر ڕۆشنایی بیری پێشکەوتنخوازانەدا ، ڕووداوەکانی کوردستانی هەڵسەنگاندوە و هەڵوێست و جنایەتی ڕژێمە داگیرکەرەکانی کوردستانی ڕیسوا کردوە . گرنگی داوە بە باری شەر و خەباتی چەکدارانە لە کوردستانی خوارووڕۆژهەڵات، چونکە شێوەی خەباتێجیەتی سیاسەتی حکومەتە شۆڤێنی وکۆنەپەرستەکانی ئێران و عێراق، ئەرکی نوێی خستۆتە سەر شانی نەک تەنیا هێزە سیاسییەکانی کوردستان،بەڵکوو هەموو کۆڕو کۆمەڵەکانی کورد لە دەرەوەی وڵاتیش .

لە سەردەمی نوێدا بارو دۆخی کوردستانی تورکیا و خەباتی ڕزگاریخوازی نەتەوەکەمان لەو بەشەدا ، جێی شیاوی پێدراوە ،سیاسەتی فاشیستی جونتای تورک ڕیسوا کراوە . سەردەمی نوێ بارو دۆخی نەتەوەکەمانی لە کوردستانی سورییەش لە بیر نەکردوە و دەتوانری بە شانازییەوە بگوترێ کە سەردەمی نوێ تاقە ڕۆژنامەیەکی کوردییە کە خەباتی ڕزگاریخوازی و بارو دۆخی ژیان و گوزەرەوەری و بێبەشی نەتەوەکەمان لە هەموو بەشەکانی کوردستان لە لاپەرەکانی دا ڕەنگیان داوەتەوە.

سەردەمی نوێ ئەمەگدار بەو ڕێبازە بوە کە سەروتاری ژمارە یەکەم دا گوتراوە **" سەردەمی نوێ لە کێشەی نێو حیزب و ڕێکخراوەکاندا دیفاع لە هیچ حیزب و دەستەو ڕێکخراوێک ناکات"** بەڵام سەردەم ئەو ڕێبازەی بەموتڵەق دانەناوە ،بەڵکوو ئەوەی دیاری کردوە : **ئەگەر ئەم دیفاعە فەرمانی ڕەوان هاوبەشی تەواوی خەڵکی کوردستان بگرێتەوە . بەڵام هەر لەو کاتەشدا بە بێ بەرەیی و بە شێوەی مەنتیقی ئەم کردەوە وهەڵوێستانە دەکوتێ و لە قاویان دەدا کە کۆسپ بخەنە سەر ڕێگای مافەڕەواکانی نەتەوەی کورد، جا لە لایەن هەر کەسێکەوە بێ"**

سەردەمی نوێ لە نووسینەکانی خۆیدا پێی لە سەر بڕیاردانی مافی چارەنووسی کورد داگرتوە و بێ دادەگری وجەماوەر و خوێنەران بەو دروشمە پەروەردە دەکاو هوشیار دەکاتەوە، هەر وەها سەرنجی دۆستانی کورد و هێزە پێشکەوتنخوازەکانی ناوچەو نێو خۆ ڕادەکێشێ کەلە دروشمی مافی دیاری کردنی چارە نووسی کورد نەسڵەمێنەوە. لە سەر وتاری ژمارە یەکەم داگوتراوە **" هەقانیەتی مەسەلەی نەتەوەی ٢٠ میلیونی کورد کە وەک هەموو نەتەوەیەک مافی دیاری کردنی چارە نووسی بە دەستی خۆ هەیە دەپارێزێ"** . لە زنجیرە وتارێکدا لە سەر دیاری کردنی مافی‌چارەنووسی کورد هەڵوێست و بۆ چوونی هێزە کوردستانییەکان و پارت و ڕێکخراوە پێشکەوتووخوازەکانی ئەو وڵاتانەی کە کوردستانیان بە سەردا دابەش کراوە، بە چاوێکی ڕەخنە گرانە هەڵسەنگاندوە .

سەردەمی نوێ بەیارمەتی هاوکاران و خوێنەواران ،بە پێی توانا هەوڵی داوە، ئەوەی لە سەر کوردستان لە چاپەمەنیەکانی هەندەراندا بڵاو دەکرێتەوە، بە خوێنەرانی کورد بناسێنێ و خوێنەری کورد لە بۆ چوون و سەرو ڕای دۆست و دوژمن لە سەر مەسەلەی کورد و خەباتی ڕەوای ئاگادار بکات.

گۆشەی نامەکانی کەمێتوو لەسەردەمی نوێدا **لە دوو لاوە گرنگ و سوود بەخش بوە لە لایەک ئەوەی دەرخستوە کە خوێنەرانی** بە ڕێز ڕۆژنامەکە دەخوێننەوە و بە دڵ سۆزی ڕەخنەی لێ دەگرن و ڕێنوێنی دەکەن لە لایێکی تر ئێمەش لە سەرو ڕا و بۆچونی خوێنەران ئاگاداربووین . دیارە لەو بوارە دا بە پێی توانا نامەکانمان بڵاو کردۆتەوە و وەڵامیشمان داونەوە . بەڵام وەڵامی هێندێ نامەو نوسراوەشمان خستۆتە پشت گوێ، چونکە بە بڕوای ئێمە لە گەڵ ڕێبازی سەردەمی نوێ و بەرژەوەندی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد نەگونجاون . لە ماوەی ئەو دووساڵەدا سەردەمی نوێ یادی گەلێک ڕووداوی مێژوویی کوردستان و کەڵە پیاوەکانی مەیدانی خەبات و تێکۆشانی کوردی زیندوو کردۆتەوە . وەک یادی کۆماری دیموکراتی کوردستان، **٥٠ ساڵەی ڕاپەڕینی دەرسیم ، ڕووداوەکانی ئازار، حوزەیرانی خوێناوی ، چلساڵەی شەهید بوونی پێشەوا ، یادی شێخ مەحمودی نەمر ، گۆران ، هێمن ، نافع یونس ، گیوی موکریانی ، مەم تاهیر- توفیق ، قەناتی کوردۆ و...**

بێگومان یاد کردنەوەی ئەم ڕووداوانە ، ڕێزگرتنە لە خەباتی ڕۆڵە قارەمانەکانی نیشتمان و لە بیر نەبردنەوەیانە .

سەردەمی نوێ لە ساڵی سێیەمی تەمەنی‌دا پشت ئەستوور بە هاوکاری و یارمەتی ڕۆڵە دڵسۆز و نیشتمانپەروەرانی کورد، بەڵێن دەدا ، بۆ خزمەت بە کەلەپوری نەتەوایەتی و خاوێنی زمان و ئەدەب لە سەر ئەو ڕێبازە بەر دەوام بێ و ڕاست گۆیانە ڕووداوەکانی کوردستان بخاتە ڕوو، بەرژەوەندی خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوەکەمان بپارێزێ، لە ڕیسوا کردنی دوژمنانی کورد کەمتر خەمی نەکا و لە پێناو بە کێتی ڕیزی هێزە دیموکرات و نیشتمانیەکانی کوردستان بۆ گەیشتن بە ئامانج و جێبەجێ کردنی خەونی شۆڕشگێڕانی کورد و ئاواتی شەهیدانی ڕێگای ئازادی کوردستان تێ بکۆشێ.

لە کۆتاییدا سەردەمی نوێ سوپاسی تەواوی ئەو هاو نیشتمانیانە دەکا کە لە باری ماددییەوە یارمەتیان داوە و بە ناردنی وتار و نامە و ڕێنوێنی و پێشنیار و ڕەخنە ڕازاندوویانەتەوە و پشتیان گرتوە و باڵیان پێوە ناوە کە ڕێبازی دیموکراتی و پێشکەوتوخوازانە و کوردانەی خۆی هەروا دریژە پێ بدا . *

پاشماوەی ل ١

٩ ساڵ پاش

گەیشتبوە ڕادەیەک ،شەر خەڵکی وەگیان هێنابوو . لە لایەکی تریش خەباتی نهێنی و دەست وەشاندنی چەکدارانەی چاروبارلە بەکرێگیراوانی ڕێژیم، لە لایەن ڕێکخراوە شۆڕشگێڕەکانەوە، خەڵکیان ئارادەیەک وریاکردبۆوە و دەرەتان بۆ دەربڕینی بیرو باوەڕ و هاتنە سەر شەقامان پێک هاتبوو .

کۆمەڵانی هەراوی خەڵک، زەحمەتکێشانی ڕەش و ڕووت، وردەبۆرژوازی و ڕووناکبیرانی پێشکەوتوو خواز، بە هەڵگرتنی دروشمی جۆربەجۆر و جیاواز، کە هەموویانە بە گشتی ڕووخانی ڕێژیمی پاشایەتیان دەگرتەوە، هاتنە مەیدان و لەسەرانسەری ئێران خۆپێشاندان و ڕاپەڕین دەست پێکرا.

شا لە سەرەتاوە ویستی بە گۆڕینی نۆکەرانی چلکاو خۆر و لابردنی و هێنانی کۆنە نوکەرانی ئیمپریالیزم، ئاگری گڕ گرتووی ڕق و بێزاری خەڵک دابمرکێنێ. کاتێک ئەو پیلانە سەر نەکەوت و ڕاپەڕینی خەڵک پتر پەرەی دەساند، پەنای بردە بەر ڕاونان و گرتن و کوشتاری خەڵک کە کوشتاری مەیدانی ژالەی تاران نموونەیەکی بوو .

ئادەهات ڕاپەڕینی خەڵک قووڵتر و پەرە گرتووتر دەبوو . چینی کرێکاری ئێران و ڕێکخراوە شۆڕشگێڕەکان دەهات دەوری کاریگەری خۆیان لە ڕاپەڕیندا دیاری بکەن و بۆ لای شۆڕشی قووڵی کۆمەڵایەتی بەرن. ڕاست لەو پێوەندییەدایە کە ئیمپریالیزمی ئەمریکا هەست بە لاربوونەوەی ڕاپەڕینی خەڵک بە لای چەپ دا دەکات و ترسی ئەوە دایدەگرێ کە شۆڕشی ڕادیکاڵی خەڵک سەرکەوێ و ئێرانی لە کیس بچێ .

نابێ ئەوەمان لە بیر بچێ کە ئێران بۆ ئیمپریالیزم هەمیشە بێجگە لە کانگای سود و چەوساندنەوە، بە قەڵایەکی توکمە و سەختی دژی کومونیزم دانراوە . ئەوە بوو کە دیپلوماسی ئەمریکا لە ڕێی سیاسی و نیزامییەوە کەوتە کار . پێنتاگۆن لە سەر ئەو باوەڕەبوو کە دەبێ شا بمێنێتەوە و یا کودیتایەکی نیزامی بکرێ و دەسەڵات بکەوێتە دەست ئەفسەرانی دەستنەدەو بەکرێگیراوی خۆیانەوە . بەشی سیاسی، واتە وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا ، لە ژێر بەڵگەی ئازادی مافی مروڤ دەیویست ئابڕوا ڕێژیمی بورژوادیموکراتی بە شێوەی ڕۆژئاوا بێتە سەرکار و ئێران لە مەترسی چەپ ڕزگار بکات . بۆ ئەو مەبەستە خومەینی لە بەر چاو گرتبوو کە بە " گاندی ئێران"یان دانا بوو . لەم پێوەندییەدا ، شا وەک بووکەشووشەیەک لە دەستی کاربەدەستانی بالیوزخانەی ئەمریکادا ، بێ دەسەڵات و بێ ئیرادە دەمێنێتەوە و ئەو هەموو خزمەت و گوێ لەمستی و سەر بە ئیمپریالیستییە و ئەو هەموو چەک و ئات و ئووتی لەشکری، دەفریای ناکەون و لە ئێرانی وەدەر دەنێن .

ئاقمی ئاخوندەگەلی شیعە ،بە سەرۆکایەتی خومەینی توانیان لەم باری بە گەورە و پێچەڵپێچەدا ، کڵاو لەسەر هەموو لایەکی ڕاست و چەپ بنێن وجڵەوی ڕاپەڕینی خەڵک بگرنە دەست و حکومەتی ڕەشی دیکتاتوری مەزهەبی، بە شێوەی سەدەکانی ناوەڕاست دابمەزرێنن و دەسەڵاتی خۆیان بسەپێنن.

ئەگەر پاش ٩ ساڵ سەیرێکی بەرهەمی ڕاپەڕینی گەلانی ئێران و بەروبووی خوێنی هەزاران شەهیدی ڕێگای ئازادی بکەین کارنامەی ڕەشی حکومەتی ئاخوندی لە ماوەی ئەو ٩ ساڵەدا لێک بدەینەوە، بێجگە لە ماڵ وێرانی خەڵک و شەڕ و کوشتار و گرانی و بێکاری و برسییەتی وچارە ڕەشی چیدیکە نایەتە بەر چاو .

ئیمڕۆ بار و دۆخی ئێران ئەوەندە لە ڕۆژنامە و چاپەمەنی هێزە ئۆپوزیسیۆنەکاندا نووسراوە، باسکردن و شیکردنەوەی لێرەدا بە زیاد دەزانین . ئەوەندە هەیە تا هێزە دیموکراتیەکانی وڵات ئاوا لێک دوور و پەرش و بڵاو بن، هەتا بۆ یەکگرتن و خەباتی یەکگرتوو و شێلگیر هەنگاوی بە کردەوە هەڵنە هێننەوە، ئێران هەر لەو حاڵەدا دەبێ و ئاخوندیش کەوڵە قبلی کەوای سپی بە دەستەوە نووساوە بەری نادا و واز لە حکومەت ناهێنێ. تەنیا ڕاوی سەرکاتەریش هیچ دەردێک دەوا ناکات . *

پاشماوەی ل ٤

چاوپێکەوتنێک لەگەڵ

ڕوناکبیر و خوێنەران ... پێویستە گرنگی بداتە باری زمانی کورد لە ئاوارەییدا و ڕاستکۆ بێ لەگەڵ خەڵکدا. بە بڕوای من ئەو هۆکارانەی ڕۆژنامەگەری کوردی بەرەو بارێکی باشتر دەگوێزنەوە پێویستە ئەو خاڵانە لەبەرچاو بگرن :

ا - جیوازی شێوەی (ڕوخسار)ی ڕۆژنامە و گۆڤار ...

ب - جیاوازی زمانی ڕۆژنامەو گۆڤار ، ڕاستە پێویستە لە هەردوو جۆردا ، بە زمانێکی کوردی پاراو و ڕەوان بنووسرێ ، بەلام زمانی ڕۆژنامە ساکار تربێت ، چونکە ئاراستەی جەماوەر دەکرێت ، نەك دەستەیەك. پێویستە ڕادەی خوێنەواریخەڵك لەبەرچاو بگیرێ .

ج - بابەتی ڕۆژنامە - کورت و خەست کراوە ، دەنگ و باسی ڕۆژانەو گرنگ و ڕووداوەکانی کوردستان و هەڵوێستی ڕوون بەرامبەر بەڕووداوەکان ، بابەتی هەمەچەشنە کە پەیوەندی هەیە بە باری ژیانی جەماوەری ئاوارە و پەنابەندەوە . نووسینی کونکرێت و پڕ فاکت لەسەر باری کوردستان و خەباتی کورد .

د - لە گۆڤاردا پێویستە وتارەکان زۆردرێژ نەبن، بەلام لێکۆڵینەوە و لێکدانەوەیان تێدا هەبێ (ئەنالیز - تحلیل) ، بابەتی نوێ و گرنگ کە پێوەندی هەیە بەدوارۆژی کوردو دەبێتە سەرچاوەی لێکۆڵینەوەی فراوان ، بابەتەکە لە قەوارەی تەسکدا نەبێ، واتە نەك تەنیا کوردو کوردستان ، بەڵکو پێویستە فراوان تر بێت .

وەلامی پرسیاری دووەم :

بە بڕوای من ئێمە ئێستا بە سێ شێوە دەنووسین ، ١ لە بارەی ئەلفوبێ ، ٢ لەبارەی زاراوی زمان ... ئەلف و بێی لاتینی ، عەرەبی و کریلێك (ڕووسی) . و دیالێکتی کرمانجی خواروو و ژووروو ، و لە سایەی ئامۆژگای کوردی پاریس بەش زاراش هاتۆتە ناو کۆڕی نووسینەوە . بێگومان بوونی سێ جۆرە ئەلف و بێ و سێ شێوە زمان ، بەندە بە باری مێژووی کوردستان لەو سەردەمەدا ، لام وایە تا ئەو ڕۆژەی کورد دەگاتە ئامانجی خۆی ، واتە سەربەخۆیی کوردستان یاخود بوونی دەسەلاتی کوردی لە هەر یەك لە پارچەکانی کوردستان دوو شێوە ئەلف و بێ و دوو شێوە دیالەکت دەمێنێ ، بەلام من بە هیچ جۆرێك بە ڕاستی نازانم بەکارهێنانی ئەلف و بێ ی ڕووسی یاخود زارا بسپێنە زمانی ئەدەبی ، واتە ئێمە بە سێ جۆرە زمان، یاخود ڕاستر بڵێین بە سێ شێوە ئەدەب و نووسین بلاو بکەینەوە . بێگومان ئەو بارەی ئێستا ڕۆژنامەگەری و ئەدەبی کوردی تووشی هاتووە، ئەگەرەیەکی گەورەیە وە لە پێش نزیك بوونەوەی هەردوو دیالێکتە سەرەکییەکەی زمانی کوردیدا ، هەروەها دیوارێکی چیمەنتۆزێر دروست کراوە لە نێوان خوێنەرانی کورد لە هەموو پارچەکاندا . ئەرکی ڕوناکبیر و ڕۆنامەنووس و نووسەرانی کورد لە بواری نزیك کردنەوەی دیالێکتەکان و دۆزینەوە و چەسپاندنی ئەلف و بێ یەك بۆ زمانی کوردی ، ئەرکی ئەورۆ نییە ، ئەوە پەنجا ساڵ پترە هاتۆتە کایەوە ، بەلام تەنیا دەسەلاتی کورد دەتوانێ چارەسەری بکات، بەلام مانای ئەوە نییە ئێمە دەستەوئەژنۆ دابنیشین ، تا من لەو بڕوایەدام پێویستە هەردوولا، هەوڵ بدەین خۆمان فێری شێوە و ئەلف و بێی ئەوی تر بکەین ، نووسینی کرمانجی خوارووش هەندێ جار بە لاتینی بلاوبکەینەوە ...

ئایا ئێوە لەو سەردەمی نوێ دا چیمان کردووە لەم بارەیەوە ؟

لە ژمارەی یەکەمەوە هەوڵمان داوە بە هەردوو دیالێکت و هەردوو ئەلف وبێی بنووسین . بەلام لە بارەی کرمانجی ژووروو وە تووشی زۆر گیروگرفت هاتووین ، چونکە وەك دەزانرێ تا ئێستا کرمانجی ژووروو بەیەك شێوە نانوسرێ، مەبەستم هەر نووسەرێك یا ڕۆژنامەیەك ، بەو شێوەیە دەنووسێ کە لە ناوچەکەی خۆی باوە ، ئەوەش بۆتە هۆی ئەوەی کە هەر یەکێك ئەوی تر بە چەوت لە قەڵەم بدات ، واتە تا ئێستا زمانێکی کرمانجی ژووروو ستاندارد نییە ، بەلام لە کرمانجی خواروو تا ڕادەیەکی زۆر ئەوە چارکراوە ... لە کرمانجی ژووروودا نەك تەنیا لە شێوەدا جیاوازی بەرچاو دەکرێ، بەڵکو لەڕێنووسیشدا ئەوە هەیە .. هەندێکیان سێ ئەلف و بێی جەلادەت بەدرخان بەکاردێنن ، ئەوی تریان یا هی محەممەد ئەمین بۆ زئەرسەلان ، یان ...هتد .

وەلامی پرسیاری چوارەم

"سەردەمی نوێ " وەك لە ژمارەی یەکەمدا نووسراوە ، ڕۆژنامەیەکی پێشکەوتنخوازی کوردییە، سەر بەهیچ هێزێکی سیاسی کوردستان نییە، بەلام پارێزگاری لە گەلی کورد و بەرژەوەندی ڕزگاریخوازی گەلی کورد دەکات ، خەبات دەکات بۆ یەکێتی ڕیزی هێزە نیشتمانپەروەرەکانی کوردستان ، ڕاستی باری بزووتنەوەی کورد بە جەماوەر دەناسێنێ ، تیشك دەخاتە سەر ڕووداوەکانی کوردستان ، دوژمنانی کورد لە وڵاتە داگیرکەرەکانی کوردستان و ئاغاکانیان ، ئیمپریالیزمی جیهانی و داردەستەکانیان ڕیسوا دەکا . بە بڕوای من و برادەرانی دەستەی نووسەران " سەردەمی نوێ " لە ژمارەی یەکەمەوە تا ئێستا کە چوارژمارەی لێ دەرچووە ، ڕێبازی خۆی نەگۆڕیوە و ڕێبازەکەی لە خزمەت بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی گەلی کوردا و لە پێناو وەدەستهێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلی کوردایە .

وەلامی پرسیاری پێنجەم

لە وەلامی یەکەمدا ، ڕێنوێنی زۆر شت کراوە لە بارەی ڕۆژنامە و گۆڤاری کوردی ، وا بزانم گۆڤاری مەلبەندیش دەگرێتەوە ،ئەگەر لەبەرچاو بگیرێ بەرەو پێش دەبا .. هیوادارم دەستەی نووسەرانی مەلبەند سوود لە ئەزموونی ڕۆژنامەگەری کورد وەرگرن، بەڵکو هەنگاوی نوێش بنێن بۆ بەرەو پێش بردنی ڕۆژنامەگەری کوردی *

پاشماوەی ل ٤

کورد و لۆژی

ئەگەر سیاسیەکی کورد بچێتە لای شارەزا یێکی سایکولوژی و باسی گرێ کوێرەکانی کەسایەتی خۆی بکات، ئەوە باسی وەرعی زمانی خۆی دەکات لە بەرگی ناوی یەکێکی تر !

ڕەنگبێ ئارادسێك ڕوونان بێت پێم بڵێن چێشتەگەت هەر لە چێشتی مجێور دەکا ، بەلام چی بکەم ، منیش کوردێکم لە ناو ئەو کۆمەڵەوە هاتووم، لە ناو ئەو هەموو تەم و مژە هەناسەم وەر گرتوە، لەگەڵ ئەو جۆرە خەبات و کارەساتانە گەلاڵە بوە کە لەوە. تی دەنگ بەرز دەکەینەوە، خوێن بە جل و بەرگی جەستەمانەوە ڕەق دەبێتەوە، وڵاتما ویران دەکرێ، چەوسانەوەو مەترسی لەسەر ژیانمان زیاتر دەبێ، ئینجا دەبێ ئەم ماستە چ موویێکی تێدا نەبێ؟ بەڵێ ئەوەك هەر مووی تێدایە و بگرە چەندان ڕابەڵێی ئەم دەست و ئەو دەستی تێدا ڕابەڵکراوە بە جۆرێك وەك سنجەقی ماستەکە، تەنیا هەر بخناو ، ناوی " هەولێری" بە سەرەوە بە، دەنا فری بە سەر هەولێرەوە نیە .

ئەو سەرە پەتانەش کە دوژمنانی سەرەکی دوێنێ و ئەمڕۆ و بە بالی گەلەکەمان بە دەستی خۆمان و لە بەرگی کوردیدا بخناو هەناوی گەلی کورد نێبەرنراوە ...

ئەو جار ئەگەر ئێوە لە پێشەوە دەرفەتی ئەمەن و بواری ژیان، ڕێگام پێبدەن، بۆ لەمەودوا ئەمەو ئەوی تر دەخەمە سەر کاغەز پێشکەشی هەموو لایەکی دەکەم..

هەموو کار و پرۆژەیەکیش ، بێ گوێ دانە بچوکی و گەورەیی، بە سەرە تاوە دەست پێ دەکا ، ئەگەر وەستاو کەرستەکانی هاوتای یەکتری بن، ئەنجامێکی سەرکەوتوانە دەدەن بە دەستەوە . *

پاشماوەی ل ٢

شەڕی ئێران و عیراق و

فەرمان دراوە بە لەشکری عیراق لە کوردستان کە هەر زیندەوارێکی لەو ناوچانە دا واتە (لە کوردستان) ببینرێ ئادەمیزاد یا حەیوان، چەکدار یا بێ چەك، بێ دەنگ دان و پرسی و را، دەست ڕێژ ی لێ بکرێ و بکوژرێ. بومبارانی کیمیاوی، ئیعدامی بە کۆمەل، گواستنەوە و چۆل کردنی گوندەکان، لای هەمووتان ئاشکرا، بە و پێویستی بە دووبارە کردنەوەنیە.

چاوەڕوانی ئەوە دەکرا کە هێزە سیاسیەکانی کوردستان لە سەرەتای ساز، بوونی شەڕی ئێران و عیراق ناکۆکی و دووبەرەکی نێو خۆیان وەلابنێن و لەم قوناخەدا ستراتیژی و سیاسەتێکی یەکگرتوو بگرنە پێش. دوژمنایەتی دووڕێژیمی داگیرکەر ببێتە هۆی دۆستایەتی و یەك گرتنی هێزەکانی کوردستان.

بەلام بەداخەوە هێزەکانی مەیدانی خەباتی کوردستان لە ئێران و عیراق نەك هەر نەیانتوانی خەبات و سیاسەتی خۆیان بکەنە یەك، بەلکوو هەر یەك پالیان وە حکوومەتێکی داگیر کەرداو نێوان ناخۆشی هێزەکانی کوردستانی خواروو، تەشنەی کردە کوردستانی ئێرانیش و لەوێش شەڕی براکوژی سازکراو دوژمن کەلکی لێ وەرگرت.

دەکرێ بەراشکاوی بلێین بە داخەوە گەلی کورد لە شەڕی نێوان دوو حکوومەتی دژ بە کورد نەك هەر نەی توانی و یا بۆی نەلوا کەلك وەربگری، بەلکوو بوو بە گوشتی دەمی توپ و نیشتمانی ویران کرا و دوژمن کەلکی لێ وەرگرت.

هەنگاوێکی ئێستا لە کوردستانی خواروو بۆ ئاشت بوونەوە و پێك هێنانی بەرەیەکی کوردستانی هاوێژراوە، جێگای هومێد و بێ خۆشبوونی هەموو نیشتمان- پەروەرێکی کورد و ئەشێ پشتیوانی لێ بکرێ.

بە تایبەت کە دەیانەوێ بیکەن بە بەرەیەکی بەرینی سەرانسەری عیراق و گشت هێزە- دیموکراتیەکانی دژ بە حکوومەتی عیراق بگرێتەوە.

بۆ چی بێ لە سەر ئەو (تایبەتیە) دادە- گرم؟ چونکە ئاڵیکردنەوەی خەباتی گەلان و خەباتی گەلی کوردیش بە جوانی دەری خستوە کە بە بێ بەرەیەکی بەرینی پێشکەوتنخواز سەرکەوتنی خەبات بەسەر دوژمن زۆر دار دا، دژوارە.

هێندی هەلوێستی جیاواز لە سەر وەستانی شەڕی ئێران و عیراق.

باسی هەلوێستی حکوومەتەکانی دەرەوە- مان کرد، لە نێو هێزە دیموکراتیەکانی ولاتیش دا بۆ چوونی جیاواز لە سەر وەستانی شەڕ دەبینرێ. هێندی لە هێزە دیموکراتیەکانی ئەم دوو ولاتە دروشمی وەستانی شەڕ دەخەنە پێش و لایان وایە وەستانی شەڕ دەبێتە هۆی ئێران و ئالوزی نێو حکوومەت و دەرەتانی خەباتی ئیلگیرتر بۆ رووخاندنی ئەو ڕێژیمە دیکتاتورانە پێك دێنێ، بە تایبەت کە ئەو دروشمە پشتیوانی هێزە دیموکراتەکانی جیهانیش پتر رادەکێشێ.

هێندێکی تر لە هێزە دیموکراتەکان بە تایبەت هێزە دیموکراتیەکانی کوردستانی عیراق لەو کاتە دا کە ئەوا- نیش دروشمی وەستانی شەڕیان هەیە، بەلام رووخانی ڕێژیمی دیکتاتوری سەددام وەپێش وەستانی شەڕە دەخەن. بەلگەشیان ئەوەیە کە حکوومەتی سەددام ئەگەر بەو شەڕە نەرووخی، واتە بە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی نەرووخی، ئیتر خۆ دەگرێ و کەس دەروێشی نایە و بەجارێك سەقام گرتوو دەبێ و ئیتر هەموو بەرهەلست و جولانەوەیەك سەرکوت دەکا.

بە دیتنی من چەند کەم و کوڕیەك، چەند کورت بینی یەك لەم بۆ چوونەدا هەیە.

١- ئەزموونی شەڕی ٧ سالە نیشانی داوە کە ڕێژیمی عیراق بە شەڕ ناڕوخێ، یان بە واتەیەکی تر، ناهێلێن بڕووخێ. هەر- چەند شەڕ لە نێوان ئێران و عیراق دایە، بەلام ناگری هەلوێست و سیاسەتی دەولەتە مەزنەکانی جیهانیش لەم بوارە دا لەبەر چاو نەگیرێ.

رووخانی حکوومەتی عیراق لە ڕێگای شەڕەوە، واتە سەرکەوتنی حکوومەتی ئیسلامی ئێران بە سەر عیراق دا بە قازا- نجی هیچ یەك لە دەولەتە مەزنەکان نیەو مەترسیەکی راستەو خۆشە بۆ ولاتانی عەرەبی رۆژهەلاتی نێوە راست و ناوچەی کەنداوی خەلیج.

٢- ڕەنگە ئەم هێزانە لایان وابێ بە رووخانی ڕێژیمی سەددام، مەسەلەی دیموکراسی و مافی نەتەوایەتی میللەتی کورد چارەسەر و دابین دەکرێ.

لە کاتێکا روون و ئاشکرایە ئەگەر حکوومەتی ئێران ڕێژیمی سەددام بڕووخێنێ حکوومەتێکی وێنەی خۆی لە عیراق دادەمەزرێنێ و هەر لە ئێستاوە ئاخوندی عیراقی لە "مەجلیسی ئەعلای عیراق" دا کۆ کردوونەوەو ئالترناتیوی ئامادەکردوە.

کەوابوو نەتەوەو مافی نەتەوایەتی و کورد و کوردستان لە قامووس و سیاسەت و ئایینی ئەو ڕێژیمە دا نیە و نەنووسراوە. حکوومەتی ئیسلامیەو لە ئیسلامیشدا نەتەوە مەتەوە نیە و تەنیا "عیبادەت" و "خواناس" و ئیسلام هەیە و برایەوە.

٣- چەوتیەکی تر ئەم بۆ چوونە ئەوەیە کە خەبات و تێکوشانی میللەتی کورد دەبەسترێتەوە بە شەڕی دوو دوژمنی کورد و رووخان و سەرکەوتنی یەك لەو دوانە. واتە کز بوونی هیوا و هومێد بە خەباتی کۆمەلانی خەلك و حیساب بۆنەکردنیان. لە کاتێکا خەباتی هێزە شۆڕشگێڕەکانی کوردستان گەلێك بەر لە شەڕی ئێران و عیراق دەست پێکراوە و لەو خەباتەش دا هەر پشت بە کۆمەلانی خەلك بەستراوە.

٤- هەر یەك لەو ڕێژیمانە ئەگەر بمێننەوە و شەڕیش ببڕێتەوە، لە نێو خۆی ولات دا هەر ئەوەیان بێ دەکرێ کە ئێستا دەیکەن، ڕەنگە توزێکیش کەمتر. لام وانیە پاش شەڕ وەستاندن گیرو گرفت و تەنگ و چەلەمەی نێو خۆی ئەم دوو ڕێژیمە لە ئێستای سەردەمی شەڕ کەمتر بێ، ئەو هەموو خەلکەی ئێستا بۆ جەبهەکانی شەڕ دەبێچەك دراوە، بەشی زۆری دەگەڕێنەوە سەر کارو ژیانی ئاسایی و بەر لە بارو دووخی ولات و لە سیاسەتا دژی گەلی حکوومەتەکەیان دەکەنەوە.

ئەوە هەموو کەس و کار کوژراو سەقەت و نەقوستان و ئاوارە و مال ویران، هەر وەك سەردەمی شەڕ بێدەنگ نابن و چەپلە بۆ سیاسەتی ڕێژیم لێ نادەن. دیارە ئەو بەشە بەستراوەتەوە بە چالاکی وتێکوشانی هێزە سیاسیەکانی ئۆپۆزیسیون کە تا ج رادەیەك دەتوانن کاریان لەبە نێو دا بکەن و بۆ خەبات ئامادەیان بکەن.

دوور نیە کە ئەرتەشیش پشوبەکی بێتەوە بەر و بیر لەوە بکاتەوە کە هەیاران ئەم چەند سالە ئەم شەڕە بۆ کراوە و ئەم هەموو خەلکە بۆ بە کوشت دراوە؟

دیارە ئەو بۆ چوونە بەو مانایە نیە کە کەس دژی رووخانی ڕێژیمی سەددام بێ، ئاواتی هەموو نیشتمانپەروەرێکی کوردو غەیرە کوردی دیموکراتە کە هەر ئێستا بڕووخی و ئابووت و شرت و گوم بێ. لیرەدا تەنیا مەبەست ئەوەیە کە هێزە دیموکراتیەکانی کورد سیاسەتی خەبات و تێکوشانی خۆیان نابێ تەنیا لە سەر ئەو بۆچوونە دابنێن.

بەلای منەوە تەنانەت لە هەلگرتنی ئەو دروشمەش دا، یەکگرتنی هێزە شۆڕشگێرە- کانی کورد لە گەل هێزە دیموکراتیەکانی ولات لە ئێران و عیراق بارستەنگی جولانەوەی رزگاریخوازی کورد قورستر دەکا. *

گۆشەی ئەدەب

پەردە

ئاشتی

هەر بروانی،
ورد ورد چاوت دەشکێنن
نەکا وێنەی چەند جوانێکی هەلگرتبێ!
چاوەکانت - چاوی هەتاو -
لەژێر پەر دەی ئیشارەدا، بشارەوە!
با ڕۆژی خۆی، بەو چاوانە
دژی جوانی بسووتێنم.
* * *
هەر شل بێوم
بەند بەند با لاتێك ئەشکێنن
بەژنت لەژێر پەردەی جلکی خاکی رەنگا بشارەوە.
با ڕۆژی خۆی، بەو بالایە
سێدارە بۆ دژی جوانی دامەزرێنم.
* * *
هەر سەر رووت کەی،
ئاتا بسکت هەلدەپاچن.
بسکت لەژێر پەردەی جامانەدا بشارەوە.
با ڕۆژی خۆی، بەو بسکەی تۆ
سێدارە بۆ دژی جوانی دامەزرێنم.
* * *
بەلام، نەکەی دەست لە ژێر پەردە باوێی،
هەر چەند ڕۆژی سەد جار بلێی:
خۆشم دەوێی.
لە گەل دەست کارێك نایە،
چرویەکە نەیشکووتوە،
وەهەر هەموو چاوێك نایە.
* * *

هەواڵنامەی کتێب

چرپەیەک

رژێمە دیکتاتورو کۆنە پەرستەکانی رۆژ هەلاتی نێوە راست و ئەمریکای لاتین کە بە زۆری بە سەر میللەتەکانیان دا سەپێندراون ، زیندان و ئیعدام و سەرکوت کردنی جەماوەریان کردۆتە کردارو سیاسەتی رۆژانەیان . هێزە خەباتگێرەکانیش کە دژی دام و دەزگای کۆنەپەرستی ئەو رژێمانە خەبات دەکەن و لە پێناوی ئازادی و دیموکراسی و سەربەستی بیرو باوەر و مافی مرۆڤایەتی و کۆمەلایەتی دا ، تێ دەکۆشن گرتن و زیندان و کوشتنە . بۆ نموونە ژمارەی ئەوانەی ئێستا لە بەندیخانەکانی رژێمەکانی عیراق و ئێران و تورکیا زیندان کراون دەگاتە ٢٥٠ - ٤٠٠ هەزار کەس .

ئەو پرسیارە دێتە کایە وە ... ئایە ئەو هێزانەی خەبات دەکەن بۆ سەربەستی و دروشمی دیموکراسیەت هەلدەگرن ، بۆیان هەیە هەمان چەك - واتە زیندان و گرتن بەکار بهێنتە بەرامبەر بە هاو بیرو هەڤالانی دوێنی و ئەورۆیان چونکە لە بۆ چوون و هەلسەنگاندنی رووداوەکان و هەلوێستدا جیاوازن ؟

لە کوردستاندا ، هەموو هێزە سیاسیەکانی گۆرەپانی خەبات ، تێ دەکۆشن لە پێناو وەدەست هێنانی مافی نەتەوایەتی و دیموکراسی گەلی کورد ، لە پێناو سەربەستی بیرو باوەر و ئازادی هەلوێست وەرگرتن خەبات دەکەن . لەو کاتەی کە دوژمن هەموو جۆرە چەکێك بەکار دەهێنی بۆ سەرکوت کردن و دامرکاندنی بزوتنەوەی رزگاریخوازی کوردستان و کوردستانی کردۆتە مەیدانی شەری مان و نەمان ، لەو کاتەی دوژمن بە هەموو جۆرێك دەیەوی دەست بخاتە نێو بزوتنەوەی کوردی و سوودی لێ وەرگرێ بۆ مەبەستی خۆی لەو بارە ئالۆزو ناسکەی خەباتی کوردی تووشی هاتوە ، بێگومان بۆتە هۆی پەیدا بوونی بۆ چوون و هەلوێستی جیاواز لە هەلسەنگاندنی رووداوەکان ، بەتایبەتی ئازموونی رابردووی شۆرشی کوردستانی عیراق ١٩٦١ - ١٩٧٥ و بە قوربان کردنی ستراتیج بە تاکتیك ، وای لە هەندی کەس و ئەندامانی هەندێ رێکخراو کردوە ، واز بهێنن ، یا خود دابچرین و رێکخراوی نوێ دامەزرێنن لە سەر بناغەی هاو بیریەتی و هاو هەلوێست دا ، بێگومان لە کۆری خەباتدا ، ئەو جۆرە دابران و وێك گەیشتنە ، سروشتی یە ، پێویستە لە سەر بناغەی رێزگرتنی هەلوێست و بیرو باوەرو لە ... تێکی دیموکراسیانە چارە سەر بکرێ ، نەك باری ناهەمواری بزوتنەوە و خەباتی چەکداری و دژ تەبایەتی دوژمنی داگیر کەر و شەرخواز ببێتە هۆی سەرکەوت کردنی هەموو بۆ چوونێکی جیاواز ، یا دەنگێکی دڵسۆزی یاخی بوو ..

ئەوەی جێگای داخە ، لەماوەی ئەو دەسالەی رابوردوو ، لە بەشە جیاوازەکانی کوردستاندا ، لە کۆری خەباتی سیاسی و چەکدار دا ، کە ناکۆکی بیروباوەر یا خود جیاوازی بۆ چوون و هەلوێست بەرامبەر رووداوەکانی ، بویتە هۆی پەنابردنە بەر چەك بۆ یەك لا کردنی ئەو ناکۆکیانە ،یا. خود دوور خستنەوەی ئەوانەی لە گەل رێبازی سەرکردایەتی هێزەکان ناگونجێن و دەر کرنیان لە رێزی رێکخراوەکە بەڵکو هەلبەستنی وەها تۆمەی بێ جێ و ناشیرین بە مەبەستی ، شێواندنی مێژووی خەباتی ئەو تێکۆشەرانە ، لە هەندێ شوێندا ، هەندێ هێزی کوردستانی عیراق، لە زیندانەکانیاندا نەك هەر جاش و خۆفرۆش و دیلەکانی دەولەت بەندو ئەسیرن ، بەلکو هەندی لە هەڤالانی دوێنێ لە زیندانەکانیان دەنالێنی ، نەك لەبەر ئەوەی تاوانێکیان کرد بێ ، کە پێویست بێ بدرێنە دادگا ... بەلکو لە بەر ئەوەی هەلوێست و بۆ چوونیان لە گەل بۆ چوونی سەرکردایەتی رابوردوویان ناگونجی ...

لەوانەیە نووسەری ئەم چەند دێرە بە هێچ جۆرێك لەگەل بیروباوەری ئەو بەندیانە نەبێ ، بەلام لەو بروایە دایە ئەم جۆرە رەفتارە نەك تەنیا ناگونجێ لەگەل رێبازی خەباتی رزگاریخوازی کورد بەلکو بە پێچەوانە ئە لەگەل رەوەشتی شورشگێرانە ، دژی دروشمی یەکێتی رێزەکانی بزوتنەوەی رزگاریخوازی گەلی کورد و دژی دروشمی تەبایی و بەرەی کوردستانی یە . *

"هەلکورد"

کونگرەی ١٥ ی یەکیتی خوێندکارانی جیهان

کۆمەلەی خوێندکارانی کورد لە ئورو پا ، KSSE ژمارە ٩ ی "دەنگوو باسی کۆمەلەی بۆ ناردووین .لەو بلاو کراوەیە دا لە ژێر سەرخەتی " کونگرەی ١٥ هەمی یەکێتی قوتابیانی جیهان لە هاڤانا " نوو سراوە :

قوتابیانی جیهان بە یەك دەنگ :

" بەلێ بۆ هاوکاری و پشتگیری کردن لە گەل قوتابیان و گەلی کورد

" ٢١ ی مارت - نەورۆز - رۆژی هاوکاری جیهانی لەگەل قوتابیان و گەلی کورد .

- ریسواکردنی رژیمی بەعسی فاشی

- کونگرەی ١٥ IUS کونگرەی هاوکاری و پشتگیری کردنی گەلی کوردبوو .

پاشان لە بلاوکراوەی کۆمەلەدا دەقی بریارەکانی کونگرەی ١٥ هەمینی ئو ئیس دەربارەی گەلی کورد بەم چەشنە بلاو کرا وە تە وە :

بریارەکانی کونگرە وتێکۆشانی گەلی کورد

" جارێکی تر ئەو راستیە ئاشکرا بوو کە یەکێك لە ئەرکە هەرە گرنگەکانی بزوو تنەوەی خوێندکارانی کوردستان لەئوروپا ئەوەیە ، چۆن دەنگی تێکۆشانی گەلە قارە مانەکەمان بگە بە نێتە گەلانی جیهان، وە پشتگیری و هاوکاری لەگەلدا بە هێزبکات. ئەم راستیە کە کۆمەلەمان هەر لە سەرەتاوە هەموو تواناو هێزی بو خستۆتە کار .

کونگرەی ١٥ ی IUS یەکێتی قوتابیانی جیهان ئەم راستیەی دووبارە کردە وە ئەوەش لە بریارە گرنگە مێژوویەکانی کە بۆ یەکەم جار لە مێژووی گەلی کوردما ندا ، رۆژی نەورۆز کرا بە رۆژی هاو کاری جیهان لە گەل تێکۆشانی قوتابیان و گەلی کورد "

پاشان بلاو کراوەی کۆمەلە، پاش باسی چا لاکیەکانی دەستەی نوێنەرایەتی کۆمە لە لە کونگرەی ١٥ ی IUS دەقی بریارەکانی کونگرەی دەربارەی گەلی کورد بەم چەشنە بلاو کردۆتەوە :

١ - بەلگە نامەی ژمارە ٢٥ لە سەر ناوچەی رۆژهەلاتی ناوە راست ، پەرەگرافی 8a دەلێت :هەموو سیاسەتشۆڤێنیە کانی رژێمەچەوسێنەرەکان، لە سێدارەدان و بۆردومان کردنی لادێ وبەکار هێنانی چەکی کیمیاوی دژی گەلی کورد ریسوادەکات و تاوانبار دەکات.

٢ - هەروەها لە هەمان بەلگە نامەدا لە پەرەگرافی 20a دا دەلێت :

پشتگیری و هاوکاری خۆی دەر دە برێت لە گەل تێکۆشانی قوتابیان و گەلی کورد لە پێناوی مافە دیموکراتیە نەتەوایەتیەکانیدا وە لە پێناوی ئاشتی و یەکسانی و پێشکەوتنی کۆمەلایەتیدا .

٣ - هەروەها لە بەلگە نامەی ژمارە 23 دالە سەر تورکیا دەلێت :

" دان نان و پشتگیری کردنی مافی رەوای دیموکراتی و نەتەوایەتی گەلی کورد لە تورکیا ، وە تێکۆشانی لە پێناویدا ،دژ بە رژێمی دیکتاتوری تورکیا "

٤ - لە هەمان بەلگە نامەدا لە لایەکی ترەوە دەلێت :

" گوناهبار کردنی رژیمی دیکتاتوری تورکیا لە مەحروم کردنی گەلی کورد ،لە بە کارهێنانی زمان وکەلتور و ئەدەبی گەلی کورد دا"

٥ - لە بەلگە نامەی 43 دالە سەر شەری عیراق و ئێران ،دەلێت :

" گوناهبار کردنی بۆمبا‌ران کردنی خەلکی بێتاوان لە لایەن هەر دوورژێمەوە کە بوەتەهۆی ئازار و دەردێکی زۆر بۆ خەلکەکە، وە لەم زەمینەدا وە بە تایبەت گەلی کورد کە بە شێوەیەکی زۆر سەختی پرئازار دەنالێ لە ژێر بۆمباران کردنی رۆژانە لە لایەن هەر دوو رژێمەوە ."

٦- رۆژی ٢١ ی مارت - نەورۆز - ببێتە رۆژی هاوکاری کردنی جیهانی لە گەل تێکۆشانی قوتابیان و گەلی کور دا " *

دوا هەوال

رۆژنامەی داگس نیو هێتر لە ژمارەی (٣٥ رۆژی ١٩٨٨/٢/٦) رایگەیاندوە کە رۆژی هەینی ١٩٨٨/٢/٥ دادگای نیزامی تورکیا لە شاری دیاربەکر بیستکوردی حکومی ئیعدام داوە . ١٢ کوردیش بە زیندانی ئەبەد محکوم کردوە . هەروەها تا ئێستا نزیکەی ١٠٠ کورد حکومی ئیعدام دراون کە زوربەیان لە لایەنگران و ئەندامانی پارتی کرێکارانی کوردستانن . رۆژنامەی ناوبراو دەنووسی: کە لە سالی ١٩٨٦ قانونێك لە تورکیا دەرچوە حکومی ئیعدامی گۆریوە بە ٣٠ سال زیندان . بە گویرەی نووسینی داگس نیو هێتر لە نیوە راستی سالی ١٩٨٤ وە تا ئێستا ٩٠٠ کوردی پێشمەرگە یا مەدەنی کە زوربەیان لایەنگرانی پارتی کرێکارانی کوردستانی تورکیا بوون لە ناوچە کوردیەکاندا کوژراون .

ئەو هەوالە رۆژی ٨٨/٢/٥ لە لایەن بەشی عەرەبی رادیو بی . بی . سی - یشەوە بلاو کرایەوە .

ئێمە جینایەتی رژێمی دیکتاتوری تورکیا لە ئاست گەلی کورد و هەموو هێزە دیموکراتیەکانی تورکیا بە توندی مەحکوم دەکەین .

ji r. 1

Bîrhatina 50. saliya

Ev kiryarên hov ku dijmin îna serê gelê Kurd di raperina Şêx Seîd û Araratê de bûneger (Sebep) ji bo raperîna cemawerê Dêrsimê. Ji ber ku cemawerê Dêrsimê piştkul bû û hizir dikir ku dijmin dê kiryarên weha hovane binit serê wî jî ji xwe siyaseta rijêmê eve bû. Piştê ku rijêmê raperîna Şêx Seîdî û Aratratê da seknandin xwest ku viyana welatperwerî li devera Dêrsimê jî bide vemrandin.

Raperîna Araratê û hinek problemên navxwiyî Hukmeta Enqerê bertengav kiri bû. Ji ber vê egerê hukmeta Enqerê nexwest bi êkcarî dest bi şerî biket li dijî gelê Dêrsimê, ji ber ku cemawerê Dersimê hisek wî yê tekoşer û niştiman perwer hebû. Ger ku rijêmê tişek weha bikrana dê gelek bi xisriya. Rijêmê cara yekê. Li sala 1927 li ser navê "Mifetişê giştî" mirovek hinart devera Dêrsimê. Di çarçava siyaseta xwe ya regesperest de programek amade kir. Mebesta hukmetê ew bû ku meselêt eşîrî peyda bikit di navbera cemawerê Dêrsimê de. Piştê vê biryarê li sala 1934 de binavê "Waliyê Giştî" yase yeke dî derxist. Li gora vê yasayê jî dest bi mişext kirina gundan kirin. Her weha bi hezaran gundiyên Kurd sigunê Anedolê kirin û di cihê wande ji kesên Tirk bi cih kirin.

Li hember wan kiryarên rijêma şovînî, mêrxas û rewşenbîrên Dêrsimê ji bê deng neman. Elî şêr, S.Riza, Beytar Nûri û hevalên xwe ji bo êkitiya cemawerê Dersimê dest bi piropagande û xebatê kirin.

Sala 1936 rijêmê şiyana şerî di xwede dît û dîvê salê de li Dêrsimê zeptûrep (Urfi îdare) îlan kir û daxwazê ji miletî kir da ku milet çêkên xwe teslîm bikin. Li ser vê daxwaza Hukmetê hinek eşîran çekên xwe teslîm kirin. Her weha Hukmetê generalek bi navê (Abdullah Alpdogan) tayinê Dêrsimê kir, piştî demeke kurt jî navê dêrsimê guhertin, kirin TUNCELÎ. sal 1936

Destpêkirina şerî

Payiza sala 1936 şerê yekem dest pêkir. Lê ev şer gelek dijwar nebû. Ji ber ku vext nêzikê zivistanê bû. Ji mecbûri şer sekinî. Bi helandina befrêre êrişa mezin dest pê kir. Di vî şeride 3 kolordî di gel hinek leq û feylekan û di gel hinek xwe firoşan pêkve êriş birin ser hêzên Dêrsimê. Di destpêka şeride, dijmin bi tanq û top û balafiran, bi leşkerek pir giran wek lehiyê leşker kêşa ser cemawerê Dêrsimê.

S. Riza, Elîşêr û hevalên xwe sengandina şerî dikin û di gehîne encamek ku bivî rengê nikarin berhingarî êrişên dijmin bibin. Ji ber vê egerê xwestin ku şer bikevite zivistanê da ku pirtir bikarîbin xwe ra bigrin li hember êrişên dijminî, ji layê dîve ji xwestin ku dengê raperîna gelê Kurd li derveyî welat jî belave bibit. Bi vî karî Elîşêr karpirsyar bû û xwest ku derkevite derveyî welat. Lê rijêmê gelek mihawle dikir ji bo kuştina serkokên bizavê. Binave (Rêber-qop) xayinek xwe firoş bi dek û dolaban xwe digehîne Elîşêrê û wî şehîd dike û serê wî jê dike û ji dijminre dibe. Piştê şehîdkirina Elîşêrî, serok eşîr ŞAHAN Axa jî her bivî rengê tê şehîd kirin.

Piştî demeke kurt Rêber qopê xwefiroş û di gel çend destekên rijêmê ji bo kuştina S. Riza jî mihawlê dikin da ku serhildan bê serok biminît. S. Riza û hevalên xwe li ser pira Erzincanê ji layê Rêber qopê xayin û reşikên rijêmê ve têne girtin û wan firê dikin Elezîzê. Li Elezîzê S. Riza û hevalên xwe digel kurê xwe yê piçûk ku nesax bû di nexweşxanê de li şeva 10-11 1973 tên darkirin. Gava ku S. Riza tê darkirin li ber benê sêdarê peyva xweya dîroki dike û weha dibêje:

"Ez 75 salime şehîd dibim, di gehîme şehîdên Kuridstanê. Dersim û rapêrîna wê tê şikestin; lê Kurd û Kurdistan dê bijît. Xortê Kurd dê tola xwe veke. Bimre zordarî, bimrin nemert û direwker" S.Riza ev peyvên xwe bi zarê zazakî (Dimbilî) dibêje:.

Kure S. Riza yê biçûk Resik Huseyn ji dizivire ser bavê xwe û weha dibêje. "Bav, bila serê miletê Kurd saxbit". Piştî şehîd kirina van 11 xweş mêran Rijêm, cenazê wan li nav bajarê Elezîzê digerine û ji çavnebarî termê van disojine.

Piştî şehîd kirina van xweşmêran raperîn bê serok dimîne. Ev tiştê he bê talihiyeke (Şans) mezin bû bo raperîna Dersimê. Her çend raperîn bê serok dimîne lê cardin şer berdewam dibe, heta demekî. Piştî şikestina serhildanê rijêma hov û xwînxwar wek her caran deliva xwe dibîne û dest bi qetil kirina zarok, pîr û jinan dike. Di dest pêka şeride Malbadên Kurd yên ku reviyabûn çiya nexwestin ku bikevne destê dijmini; gelek ji wana xwe ji zinarande avêtine xwarê nav çemê Mimûrê. Dijmin ji li ser çemê Minzûrê jimareke bê hed mirov qetil kirin. Ji ber kuştina mirovan ava çemê minzûrê sorbû. Dijminê hov di vê raperine de navbenga 40-60 hezar kes qetil kirin. Elbet ev qetilkirin şexsiyeteke mezin bû ji bo rijêma Şovînî û regesperest..!

Eve 50 sale ku di ser raperîna Dêrsimê re borî. Lê gelê Kurd vê raperînê ji bîr nekir û naket jî. Her çend ev raperîn zilm û zordarî, kuştina bi hezaran zarok, pir û kalan bu jî, le cardin ev bûyer rûmeteka xwe ya zor mezin heye; cihê şanaziya miletê Kurde. Ji ber ku serhildaneke li dijî zulm û zordariya dijminê hov, ku wî bi sedan sale kiryebindestê xwe, bi xwîna wî dimije û wî jî hemî mafê mirovayetiyê bê par hiştiye...

Dijmin duhî çewa evtiştên he înaye serê cemawerê Dêrsimê, îro cardin li deliva digere ku qetlîameka weha çê biket. Rijêma şovînî îro cardin dest bi mişext kirina gundên dersimê û gelek deverên di kiriye û dixwaze wan di ordugehan de kom bike..

Em 50 saliya raperîna cemawerê Dersimê bi giramî (Îhtram) di bîra xwe tînin, rêzû giramên mezin digrin, Ji bo şehîdên wê, nexasme serokên wê. Seyîd Rizayî, Elîşêrî û giştî şehîdên bizava Dêrsimê. ★

H. Kardoxyan

Ji Bo Yeketîya Nivîskarên Kurdistan li derewey Welat

Dr. Cemşîd Heyderî

Barê giranê Kurdistanê, hovetiya rijêmên Kurdistan dagîr kirî geheştiye plek dijwar. Heroj Lawên kurdan li sêdarê dixin. Top, froke û bumbên kimyawî gund û bajarên Kurdistanê kavl dikin. Jin, zaro û ajelan jî qir dikin. Kurdistan bûye meydena Şerê Iran-Iraqê. Serbazên Baas, pasdarên Islamê û çendirmên Turk zimanê kurdî jî zarokan qedexe kiriye. Diroka kurdan dişewitînin, kurdan ji cihê bav û bapîran bo rojavaya Tirkiyê yan bo jêrîya Iraqê diguhêzin.

Di demekî de ku radio û destgehên Iranê behsa (Bira) kurdên Iraqê diken, wan Kurdistana Iranê bixwe kiriye mydana pasdara û mafên netewî yên kurdan dibin piyên serbazên Irana Islamî de xistine. Di Kurdistana Iraqê de bajarên (Silêmanî, Xaneqîn, Pênçiwîn û Helepça) roj nîne nekevin bin bumbên Iranê. Iranê Kurdistana Iraqê ji xwe re kiriye meydana şerî û xweş radiyowa Tehran behsa çelekiyên mosulmanên kurd û pasdara dike li dijî hukmeta Iraqê. Iraq jî roj nîne behsa xebata kurdên Iranê neket û di bêje ku kurdên Iraqê li bin sîbera hizba Baasa erebî, halê wan pir xweşe. Ew bumbarana gundên kurdan bi çekê kimyawî, barkirin û sotina gundên kurdan û veguhastina wan bo jêrîya Iraqê bi pêşketin û pêşde çûn dide nîyasin.

Rijêma Baasa faşist bi hêceta şerê wê bi Iranê re, ew kerba xwe dirêjite ser kurdan li Banê, Serdeşt, Sine, Îlam û Kirmanşahê de.

Siyaseta van herdu rijêma pilana netewe-peresteki ereb dixe bîra me dema disala 1948 ande di şerê Ereban bi cihiyan re wî digot: "Kurdan biben şerê cihiyan li Felestînê, ji ber ku eger ew cihiyan bi kojin başe û eger ew bi xwe ji bêne kuştin disa her başe".

Rijêma diktatoriya "Kanan Everin" ji ji bona dijatî kirina tevgere rizgarî xwazî ya gelê kurd wî ji alîkariya xwe ji Iran û Iraqê re danaye ji bo şerê kurdan. Rijêma cunta Tirkiye bi hezaran serbazên xwe leser sinorê Iraqê xirvekirine bi hêceta ravnana kesên ji qanûnê derçûyî û cudaxwaz. Wê çend caran hêriş kirine ser kurdistana Iraqê bi leşker, Top û firokan, û her wiha gundên kurdan ji ser wî sinorî rediquhêze. Dijminên Kurdistanê dixwazin ew aloziyên dinavbera xwede nehêlin û xwe bikin yek li dijî kurdan.

Gereke em vî kawdanê Kurdistan têde dijît binasin û rêzên xwe bikin yek û baştir em yek bin û lihember dijmin rawestin.

Lewra daxwazê ji her nivîskar, hunermend û xudan qelemekî dikin ku xwe bikin yek û li hev nezîk bibîn û em bikarin ku xwe ji wê dûrî û cudabûnê rizgar bikin. Dê da em yekêtiya nivîskarên kurd li Ewrupa danin. Dê da em hemî xndan qelem yekbin bêycudahîya bir û bawera. Hingê ne tenê kurdên derbider yek bikin, le wisa jî dikarin raya giştî ya cîhanî bo pirsa kurdî rabikêşin, em hind karê ser milê xwe dikin û hem jî ziman û edebê kurdî pêşde dibin.

ji r. 2

Kurd û Kurdistan

paşî "Lazerêv" di bêje:-

Pirsa Kurdî herdem peywendiyeke de navbera Iran-Iraq-Sûriye û Tirkiyê de. Di alekî de ew bikar têt di hevrikiya Iraq û Soryê de ku li herdu dewletan partiya Baas desthilatdare, li alek din herdu dewletan hev dike di dijatiya Kurdan de. Pirsa Kurdî di navbera Iran-Tirkiye de rolek wisa diyar tuneye. Lê ne dûre ku peqina Kurdistana Iranê pirçikên xwê bi de li pêywendiyên Tirkiyê û Iranê jî de. Ewe sexleta derekî di mesela Kurdî de.

Bêgoman her çend pirsa netewî ya Kurdî firhe û bihêz be, wê cihê diyar tir hebe ne her li deverê, lê wisa jî di cihanê de.

Evin egerên hundir û derveyî yên pirsa Kurdî, lê ew na be ku çareserkirina pirsa kurdî giro bikin bo demek ne diyar. ★

ji r.1

Kurd û Kurdistan

devokên tevgera Kurdî, nîv siyesî û nîv ronakbîr bûn. Ku ji rastiya tevgerê dûrbûn.

Di demê şerê duwemê cihanî de, tevgera Kurdî di destê rêkxirawa netewî ya borjuwa de bû (xweyîbûn). Lê piştî şerê duwemê cihanî, li şûna rêya çep partiya demokrata Kurdistanê (PDK) hate danan ku li Iran-Irak-Tirkiye û paşî li Soryê tayên xwe hebûn. Bi rastî ew partî Enyeke baş bû ji bo hevbûna hêzên niştîmanî û texên cuda cuda di nav civata Kurdî de. (P.D.K) rolek baş dît piştî şerê diwemê cihanî ji bo rêkxistina tevgera Kurdî di Iranê û di salên şêst û heftiyan de li Iraqê serokî partiyê Mistefa Barzanî bû ku jêhatiyê serkêşa tevgera Kurdî ye.

"Lazeriv" di nivîse:- Tiştê Ku di tevgera Kurdî de bala mirovî radikişe ewe ku di hemî parçan de ew pêşde çûye. Herwiha ew diyar dike Ku texa (çîna) karker û gurdî û şorişgêr serê xwe di civata Kurdî de hildaye.

Di dawiya egerên navxwe de (hundir) ew bawere çi zû çi nêzik, wê tevgera Kurdî bikevte destê hêza çep de j bona wergirtina mafên netewî.

Egerên Derve:-

Ji ber wan sedemên li serî behs kirin, ji hemiyan pitir mesela Kurdî wê bibe pirsek navnetewî.

Di destpêka sedsaliya 19 û serê sedsaliya 20 an de ew pitir berçav bû, lê piştî şerê yekemê cihanî, ew pitir di têkeliyên navnetewî de serbixweyî ya xwe heye.

Di van şêst salên dawî de guhrînên baş bi ser de hatine. Paşî "Lazerêr" di bêje:- Piştî şerê duwemê cihanî, em dikarin sê sengeran (helwistan) diyar bikin di doza Kurdî de:- Yeketiya Sovyet - Welatên emperyalist, ji wan ji pitir Engliz û Ferensa - Welatên serbixwe yên devera naverast (Tirkiya û Iran).

Helwista Sovîyet herdem piştevanî bûye ji bona tevgerên netewî û sosyalizmê de. Sovyet pişta hindê diqire ku pirsa Kurdî bi şêwek demokratic û rast bête çareser kirin.

Helwista welatên Kolonyal li rojava berovajî wê çendê bûn. Dema Engliz û Firansa, Iraq û Sorya girtî, dixwest pirsa Kurdî ji bona fireh bûna Kolonyaliya xwe biden kar. Dixwest ew Kurdistanê ji xwe re bikin binkek ji bo gefa li sinorê jêrîya Soviyetistanê bikin.

Helwista rojava bi dewletên nû serbixwe bûyî de û tekilî bi pirsa Kurdî re, xizmeta wan dewletan Kiriye.

Giringî ya Kurdistanê di siyaseta naverasta Emrika de, di çavê stiratijîka eskerî - siyasî û abûrî de ye.

Rola Kurdistanê ji bo Emrika ne ber yek bû. Çunkî ew dewletên ku Kurdistan dinav de perçe kirî, ew bi hefsarê xwe ve di destê Emrika de bûn. Lewra Emrika ne pêtvî bû pirsa Kurdî bi gehte armanca xwe ya dawî. Lê dema aloziya siyasî devera asya rojava girt, Emrika giringîya Kurdistanê dixwest viyê pirsa Kurdî bike dardestê wan dewletan ji bo lêdana hevdu. Piştî şorişa 14 temozê, siyaseta Englîtera li gor pirsa Kurdî ji ya Emrika nêzik tirbû. Lê her dixwest ew çeperê xwe yê emperyalisti li deverê biparêze. Evro taybetiya berjewenda dewletên emperyalist li Kurdistanê alê abûrî digire. Di pilana nêzik û dûr ya dewletên rojava da ewe, ku pirsa netewî ya Kurdî û her pirseka din ya netewî di asiya rojavade. ji bo ragirtina tiraziya (mizan) barê eskerî - siyasî û abûrî. Di vir de xweya dibe:-

1- Piştgirtina bi şert bo hindek bizavên Kurdî Ku (ziyanê li rijêmên ne dost bide).

2- Hewildan ji bo bihêzkirina hêzên netewî yên rastrew û rakêşana wan berev rojava (nemaze yên ku ser bi beg, eşîretî û Kevne perestiyê ve).

3- Bikar anîna serûberê taybetî yê rojhilata naverast wek:-
Aloziya di nav cihana Erebî de. Milşorkirina Islamyan di welatên ne ereb de ji bo Israîlê (wek li Iranê).

Paşî "Lazeriv" dinivîse:-

Di Kakil de, Emrika û hindek dewletên rojava dixwazin alikariya pirsa Kurdî bikin. Lê ne ji bo gehiştin bi armanca xwe ya dawî de. Evro ew bi berjewenda wan re hev nagire. Çunkî ji ber rabûna texa şoreşgêr, şans kêm dibe ku Kurdistanek otonomik ser bi rojava ve peyde bibe. Di vir de diyar dibe ku siyaseta Emrika û herpeymanên wê li gor pirsa Kurdî bê asoye (bê pêşe roja).

Helwista Sovyet li gor pirsa Kurdî ne guhriye. Lê piştî şerê diwemê çihanî, hindek layên nû lê diyar bûne.

Eger Sovyetistanê berî şerê diwemê cihanî peywendiyên bi Tirkiyê û Iranê re li ser binaxa dostatî û ciranetî girêdabûn, lê ew du welat, Iraq ji pêre ketine di bazna Emrika de û li ser binaxa siyaseta dijî Sovyet ketine nav peymanên eskerî herdem dikarin Kurdistanê mina binkek eskerî li dijî Sovyet bikar binin. Bêgoman siyaseta Sovyet li hember pisa Kurdî dikevte ber pêwista jiyanê ji bona paristina sinorê xwe yê rojava û peywendiyên wê bi welatên rojhilata naverast ve.

Bêgoman pirsên deverê:- Mina pirsa Felestînê - Şorişa Islamî li Iranê - raperîna Kurdistana Iranê - barê abûrî li Tirkiyê û şerê Iraq, Iranê, ew hemî rolek mezin di wê de di binin û pitir aloz diken. Wê çendê pirsa Kurdî ji alekî ve mezin tir lê kire û ji alek din ve çend tayên din pêve kirine.

Nivîskar tibla xwe bo wê dirêj dike ku di siyaseta derve de wan deweletên ku peywendî bi pirsa Kurdî ve hene, alikariyê dikin ji bona bêdeng kirin û şewitandina serhildanên Kurdan.

Tev dewletên deverê dijminatiya xwe na veşêrin li hember dirûşma nasyonalizma kurdî (çi di Kurdistana serbixwe de, çi ji di Kurdistana otonomik de). Ew wan herdu dirûşman bi yek dinasin. Ew otonomî bi rêxweşker ji bo serxwebûnê dizanin.

Niha di siyaseta wan dewletan de, ji bo bikaranîna aloziya nav dewletan, çalakiyek berçav di be.

Lê guh na dite berjewendiya netewa kurdî.

Nivîskar siyaseta Şahê Iranê 1961-1975 li hember pirsa Kurdî dike minok (nimone) ku ji ber aloziya Iran-Iraqê li ser sinorê Şetalareb - Xozistan - ew bûn egera wê ku Iranê alikariya Kurdên Iraqê bike li dijî Iraqê. Lê dema ew pirs hatine çareser kirin, Şahî pişta xwe da pirsa Kurdan.

Dîsan nivîskar diyar dike ku di şerê Iran-Iraqê de herdu dewlet bi xwe feydey ji Kurdan diken. r. 3

Serdema Nû
TRYCK: ARARAT TRYCK
XWEDÎ: Dr. Cemşîd Heyderî
BERPIRSYAR& REDAKTOR: Kerîm Hussamî
Postgiro: 420 4506 - 2
ISSN 0284-3412
P.O.BOX 7066 16407 KISTA SWEDEN

Serdema Nu

Rojnameke siyasî, çandî û civakî ye

sal 3 hejmar 25 sibat feb 1988 10skr

2Î RÊBENDAN CEJNEK PÎROZA GELÊ KURDE

Birasti ev roje bû[illegible]rek mezine ji gelê kurdê bindest re û cejnek mezine.

Di nav di[illegible]oka xebat û giyangorikirina gelê me de, kêm rojên wisa hebûn, ku wisa bi rohnî rêya xebat û têkoşîna millet diyar bike û rûperên dîrokê binexşin kêm rojên wisa hene ku xelk ji bîr neken û her sal bîr anîna wê bikin û kovanan ji ber ji navçûn û şewitîna wê birêjin.

2î Rêbendan (22 jenuwarî) destêka nû û berbangek ronahî ye di xebata gelê têkoşer de, ku çendeha salin ew rêya pir zehmet dibire, bê mandî bûn evraz û nişîvan dipîve û pêşde diçe û ji bona azad bûna xwe giyanê xwe gorî û qurban dike, ber xwe dide û lidijî dagîrker, kevneperest û emperyalîstan dixebite.

Ne ji xweye ku gelê kurd li Kurdistana Iranê her sal û di bin hemî kawdanên nexweş û dirbên rijêmên çepelên "Şahî" û "Islamî" de biranîna vê rojê dikin. Agirî li serê çiyayên bilindên Kurdistanê hildikin. Hisa xwe ya tolestandinê dibizvine.

Niştimanperwerên kurd, hizb û rêkxirawên kurdî û çapkiriyên pêşketî yên kurdî li hemî parçên Kurdistanê û li dervey wilatî, roja (21 Rêbendan) bi cejna xwe dizanin û biranîna wê dikin. Ne her ew, lê wisa ji kevneperestê kurd vê biranînê bikar tîne ji bo derxistina kerba xwe dijî hêzên demokratîk û dostê rastê gelê kurd Yeketiya Sovyet û welatên sosyalîst û bi bilûra emperyalîzmê dileyze.

Berhemê b[illegible] bûha yê wê rojê bidestanîna azadî û desthilata siyasî bû di parçekê de ji Kurdistana parçe kirî de, ku bi sedan salan bindest mabû.

2î Rêbendan tişka xwe da perçên d.n ji li Kurdistanê û niştimanperwer û azadîxwazên Kurd li dû wê rona hiyê dihatin û ji bo parastina wê û bihêzkirina wê dixebitin.

Bizava 2î Rêhendan (danana komara demokretik Kurdistan) di komel û civata wê roja paşketina gelê kurd de, çend xasyetên xwe hebûn, ku heya îro şûna wan di xebata azadixwaza gelê me de diyare.

-2î Rêbendan tevgerek niştimanî bû, ji ber ku emperyalizim bi dijminê xwe dana û hêzên niştimanperwerên Kurdî li dor xwe kom kirin.

-Tevgerek demokretik bû çunki parêzkarê berjewenda xelkê civata kurdî bu. Her lewra piraniya axa û began devera rizgarkirî bicî hela û cûn bo taran û hin ji cûn ba Iraqê.

-Pêşketinxwaz bû çunke mil bi milê hêzên pêşketî yên cihanê li dijî faşizmê pêşde diçû. Bibû binke xebata azadixwaza gelên Iranê û hêviya gelê me bû di perçên din de ji Kurdistanê.

Damezrandina komara demokretika Kurdistan, dîser gencî û kurtiya jiye xwe re, karek mezin kire ser rewşa tevgêra rigarîxwaza Kurdî û dost û dijminên xebata netewî xweya kirin.

Ji bo qazanca xelkî pêngavên paş havêtin û rê û cihên demokrekik û pêşketinxwaz danan.

Rêbaza komara demokrekika Kurdistan, bû rebaza tevgera netewatî ye gelê Kurd di hemû perçen Kurdistanê de.

Ji wê rojê heya îro, emperyalizm û kevneperest dixwazin ku wî rebazî bi şewitînin û xebata rizgarixwaza netewa me bêxne ser rêyek kore ku ji dostînî û piştevaniya gelên bindest dûr bêxe.

Lê xweşe ku xweziya dijmin ser ne ket û pûç bû. Tevgêra Kurdî bi rêbaza komara demokrekika Kurdistane re, û bi tecrûbe û şêwên nû yên xebatê pêşde diçe heya rizgarbûna temamî. ✹

Bîrhatina 50. saliya raperîna Dêrsimê

Di dîroka gelê kurde Dersim û cemawerê Dêrsimê cihek wi yê taybetî heye. Ji ber ku Dersim bûye qada tekoşîn û xebatê, bûye cihê raperîn û berxwedanê li dijî zulm û zordariyê û ji bo pêkînana armancên xwe:

Bi rastî ji heke mirov li dîroka Dersimê û cemawerê wê mêzeket ku Dersim bi sedan sale li dijî mêtingehkariyê û renexwariyê şerkiriye. Eve berî cumhûriyetê dest pêkiriye û di gehîte 600 salan. Eve nişana hindêye ku Dersimê çi caran serê xwe ji dijminre ne çemandiye û tim li dijî zorkeran şerkiriye, nimûneyen vê tekoşênê pirin.

Dersimê heta îro gelek caran şerkiriye çi de dema Osmanliyan de bit û çi ji di dema cumhûriyetê dabit. Lê pir mixabin ku dijmin êrîşên dijwar birine ser û daxwazên wê bi xwinê daye sekinandin

Bi sedan gund hatine sotin û bi hezaran kes hatine qetilkirin. Ji ber van qetliamane mirov dikare bêje ku karbidestên Tirk bi sirûştê xwe regesperest û zorker bûye.

Ji vir berî 50. salan, sala 1937 cemawerê Dêrsimê li dijî zilm û zordariyê ji bo pêkinana mafê xwe yê rewa şereke mezin kir li dijî rijêma hov û regesperest. Her çend cemawerê Dersimê neşiya bi serkevît lê cardin tevlî têkçûna raperîna xwe berpereke zêrîn tomarkir di dîroka gelê kurde. Ev reperîn cihê şanaziyêye bo milete Kurd. Ji ber ku nîşaneke derketina li dijî zilm û zordariyê û ji bo pêkinana armancên xwe.

Egerên raperîna cemawerê Dersimê

Wek li jor ji hat xuyakirin ku karbidestên Tirk xwedan sirûşteke regesperst bû. Di çarçova vê siyaseta regesperest de dixwastin ku Netwe û kêm netewên di nav hidûdên komara Tirkiyêde bi bişefin û bikine Tirk. Ev siyaset di dest pêkê de bi qedexe kirina zimanê kurdî destpêkir û paşê ji dest bi mişext kirina xelqê deverê kir. Di pêk anîna vê siyaseta regesperest de kesên ku li dij derketana dihatne cezakirin bi gelek rengan.

Bê goman li dijî vê siyaseta regesperest û şovenî gelê Kurd nedişa bê deng bimana li hember van kiryaran. Gelê Kurd piştî damazrandina komara Tirkî cara yekem sala 1925 di serokatiya Şêx SEID de raperînek hat çêkirin li derdorî Diyarbekirê, li dijî kiryarên rijêmê û ji bo mafê xwe yê Netewî. Pir mixabin ev raperîn ji bi hovjîtî hate seknandin. Serokê raperînê Şêx Seid û gelek hevalên xwe hatne dardekirin, û gelek gundên Kurd hatine sotin, 27.000 kes hatine kuştin û gelek gund jî sirgûnê Anedolê (Rojavaya Tirkiyê) bûn.

Her weha heta destpêka raperîna cemawerê Dersimê hinek serhildan di ji çê dibin. Wek raperîna Araratê sala 1927 şerê yekem û sala 1930 şerê duyem. Di vê raperînê de ji 44 gund digel jin û zarokan bi hemiye tên sotin.

r. 3

Kurd û Kurdistan

M. S. Lazeres

Pişka 3

3- Rêbaza adolojik û siyasî ya (Şorişa Îslamî) nikare bibe altimativ ji bo Kêmatiyên netewî li xebata wan sexmerati mafên çarenivîsê. Nivîskar diyar dike ku lêdana hukmetê bo Kurdan li Iranê, nek her bê feydeye, li wê pitir bihêz dike.

Paşî nivîskar behsa helwîstê wilatên naverast dike û di bêje:

Yêk ji nişanên guhrinê li gor Kurdistanê; ku berçave, guhrina hêdî ye ya helwîstê serdarên welatên devera naverast li gor pirsa Kurdistanê, Î, tiraf Kirin bi bûna pirsa Kurdî, lê ew ji nebê çep û çire. Di navbera serkêşên partiyên burjiwa curre heye li ser hizrên wan yên cuda li gor pirsa Kurdî diyare. Nivîskar behsa rewişta serkirdên tevgera Kurdî di berê de dike û di bêje:

Tevgera Kurdî di demê nuhe de, çi ji alê siyasî û çi ji ji alê rêkxistinê ve, pêşde çûye. Paşî ew sê rêbazan destnişan dike di serdema nuhe de:-

1- Ne sosyalizim.

2- Demokretik.

3- Şoreşgêr.

Pişkên (parçên) bingehî di nav civata Kurdî de ji bo xebatê ji sexmerati mafên netewî, di wan sê xalan de kom dibe. Nebûna çinek desthilatdar di nav civata Kurdî de, bûye sedema nebûna yêkatiya siyasî ya tevgera rizgarixwaziya kurdî. Heta şerê yekê cihanî

r. 2